

**RESİM-İŞ EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMLARINDAKİ SEÇMELİ
SERAMİK DERSİNE YÖNELİK UZMAN GÖRÜŞLERİ**

Nehir Özdemir

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EKİM, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı :

Soyadı :

Bölümü :

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Resim-İş Eğitimi Lisans Programlarındaki Seçmeli Seramik Dersine

Yönelik Uzman Görüşleri

İngilizce Adı: Opinion Of Experts About Elective Ceramics Course In Painting-Work

Education Undergraduate Programs

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uydugumu, yararlandigim tum kaynaklari kaynak gosterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttigimi ve bu bolumler dısındaki tum ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı:

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Nehir Özdemir tarafından hazırlanan "Resim-İş Eğitimi Lisans Programlarındaki Seçmeli Seramik Dersine Yönelik Uzman Görüşleri" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Yüksel Gemalmayan

(Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye (Başkan): Doç. Dr. Güzin Ayrancıoğlu

Üye: Doç. Dr. Berna Aslan

Tez Savunma Tarihi: 18/09/2019

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma Yel

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmam sűresince desteęini, sabrını, rehberlięini ve bilgi birikimini esirgemeyen deęerli hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Reyhan YŪKSEL GEMALMAYAN'a saygılarımla teőekkűr ediyorum. Manevi destekleri ile beni cesaretlendiren ve çalıőmamın her aőamasında yanımda olan deęerli aile fertlerime ve en bűyűk motivasyon kaynaęım oęlum Emir ŐZDEMİR'e teőekkűr ediyorum.

Nehir ÖZDEMİR

**RESİM-İŞ EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMLARINDAKİ SEÇMELİ
SERAMİK DERSİNE YÖNELİK UZMAN GÖRÜŞLERİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Nehir Özdemir
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ekim 2019

ÖZ

Bu çalışmada Resim-İş Eğitimi lisans programlarında verilen Seçmeli Seramik Atölye dersinin amaçlarını uzman görüşlerine göre değerlendirmek ve Resim-İş Eğitimi Lisans Programlarındaki yerini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla görüşme için sekiz açık uçlu soru hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma gurubunu, Trakya üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültelerinin Resim-İş Eğitimi Lisans programlarında Seçmeli Seramik Atölye dersini veren öğretim elemanları oluşturmuştur. Açık uçlu sorulardan oluşan görüşmeler sesli ve yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Resim-İş Eğitimi lisans programlarında yer alan Seçmeli Seramik Atölye dersinin değerlendirilmesine yönelik uzman görüşleri nitel araştırma yöntemlerinden, betimsel analiz tekniği ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda üç boyutlu seramik eğitiminin sanat eğitiminde oldukça önemli olduğu ancak; Ülkemiz eğitim fakültelerinin çoğunda dersin verilemediği, verilen programlarda ise ders saati ile kısıtlandığı, sınırlı sürede bitirilmesi gereken üç boyutlu çalışmaların öğrencide motivasyon sorunlarına neden olduğu, ders sürelerinin ivedi artırılması gerektiği bulgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Seramik, atölye, resim-iş eğitimi, üç boyutlu tasarım.

Sayfa Adedi:

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Reyhan Yüksel Gemalmayan

**OPINION OF EXPERTS ABOUT ELECTIVE CERAMICS COURSE
IN PAINTING-WORK EDUCATION UNDERGRADUATE
PROGRAMS
(MASTER THESIS)**

**NEHİR ÖZDEMİR
GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
OCTOBER 2019**

ABSTRACT

It is aimed to evaluate the rearning outcome, content, teaching and rearning process of the elective ceramic workshop course which is given in the undergraduate programs of painting education according to opinions of experts. For this purpose, eight open-ended questions were prepared for the interview. Case study, which belongs to qualitative research method, was done. The research group of the study consisted of the lecturers who gave elective ceramic workshop courses in the Education Faculties of Trakya University, Gazi University, Ordu University, Ondokuz Mayıs University, Fırat University and Uludağ University. Interviews, which were consisted of open- ended questions, were recorded in voice and in writing. Evaluation of elective ceramic workshop course which take part in Painting Education undergraduate programs and expert opinions were evaluated with descriptive analysis technique. As a result of the research, it was found that three-dimensional ceramic education was very important in art education. On the other hand It was found that most of the faculties of painting education in our country could not be given the course and the programs because of restricted course hours and three-dimensional studies caused motivation problems in students, and finally the course duration should be extended.

Key Words: Ceramic, workshop, painting education, three -dimensional design

Page Number:

Supervisor: Asst. Prof. Reyhan Yüksel Gemalmayan

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Giriş.....	1
1.2 Problem Durumu	2
1.3 Araştırmanın Amacı	3
1.4 Araştırmanın Önemi.....	4

1.5 Sınırlılıklar.....	4
1.6 Tanımlar	5
1.6.1 Sanat Eğitimi	5
1.6.2 Görsel Sanatlar Eğitimi.....	5
1.6.3 Seramik	5
1.6.4 Yaratıcılık.....	5
BÖLÜM II.....	6
KURAMSAL ARAŞTIRMALAR VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	6
2.1 Sanat.....	6
2.2 Sanat Eğitimi	7
2.3 Seramik	8
2.4 Seramik Sanatının Tarihsel Gelişimi	9
2.5 Türkiye’de Seramik Sanatı Eğitimi	12
2.6 İlgili Çalışmalar.....	13
BÖLÜM III	21
YÖNTEM.....	21
3.1 Araştırmanın Modeli	21
3.2 Çalışma.....	22
3.3 Çalışma Grubu	22
3.4 Veri Toplama Araçları	23
3.4.1.Görüşme Formunun Geliştirilmesi	23
3.4.2.Verilerin Toplanması Ve Görüşmenin Uygulanması	24

3.5 Verilerin Analizi.....	25
BÖLÜM IV	26
BULGULAR VE YORUMLAR.....	26
4.1 Bulgular	26
4.1.1 “Resim-İş Eğitimi Lisans Programlarında Verilen Seçmeli Seramik Atölye Dersi Hangi Gereksinimleri Karşılamaya Yönelik Bir Derstir?	26
4.1.2 Seçmeli Seramik Atölye Ders Saati Dersten Beklenen Kazanımlar Oranında Yeterli Midir?	32
4.1.3 Seçmeli Seramik Atölye Dersinde Alana Yönelik Tekniklerin Tamamı Uygulanabiliyor mu?	35
4.1.4 Seçmeli Seramik Dersinin İşlendiği Atölyenin Ders İşlenebilirliği Açısından Değerlendirilmesi	39
4.1.5 Seçmeli Seramik Ders Eğitiminin Öğretmen Adaylarının Mesleki Donanımlarına Etkisi.....	41
4.1.6 Türkiye’de ki Resim-İş Eğitimi Programlarında Seçmeli Seramik Atölye Ders Eğitiminin Önemi	44
4.1.7 Seçmeli Seramik Atölye Dersinin İşlenişine Yönelik Sorunlar	46
4.1.8 Seramik Eğitiminin Sürekliliğine İlişkin Uzman Önerileri	49
BÖLÜM V	52
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
5.1. Sonuçlar	52
5.2 Öneriler	54

KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	60
Ek.1 Görüşme Formu	61

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>Çalışma Grubu Tablosu</i>	23
Tablo 2. <i>Görüşme Tablosu</i>	24
Tablo 3 <i>Resim-İş Eğitimi Programında Seramik Eğitiminin Gerekliliği Hakkında Görüşler</i>	27
Tablo 4 <i>Uygulaması Yapılamayan Tekniklerin Nasıl Bir Sorun Teşkil Ettiğine İlişkin Görüşler</i>	36
Tablo 5 <i>Seçmeli Seramik Atölye Dersinin Resim-İş Öğretmenliği Mezunlarına Sağlayacağı Edinimlere İlişkin Görüşler</i>	41
Tablo 6 <i>Seçmeli Seramik Atölye Derslerinde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşler</i>	47

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1</i> Seçmeli seramik atölye ders saati yeterlilik düzeyi (%)	32
<i>Şekil 2</i> Uygulaması yapılamayan tekniklerin varlık düzeyi (%).....	35
<i>Şekil 3</i> Atölyelerin Fiziksel Alanlarının Yeterlilik Düzeyi (%).....	39

KISALTMALAR LİSTESİ

DGSA	:Devlet Güzel Sanatlar Akademisi
DTGSYO	:Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
SSA	:Seçmeli Seramik Atölye
SNM	:Sanayii Nefise Mektebi
YÖK	:Yükseköğretim Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Giriş

Sanat, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana, toplumların gelişmişlik düzeylerinin temel dayanak noktası olmuştur. Sanatın ülkelerin çağdaşlaşma yolunda attıkları önemli atılımların temel dinamiklerinden sayılması, eğitim sistemi içerisindeki yeri ve önemini açıkça ortaya koymaktadır. Sanat eğitimi akademik alanda resim, heykel, seramik, fotoğraf ve grafik gibi birbirinden farklı disiplinlerle özgün ve estetik yargısı yüksek sanat eğitimcileri yetiştirmeyi hedefler. Sanat eğitiminde bireyin yalnızca sanatın tek bir yönüyle değil birçok yönüyle eğitilmesi amaçlanır. Farklı disiplin olanaklarının tanınmasına fırsat veren bu yaklaşım bireylerde farkındalığın ve estetik duyarlılığın gelişmesine olanak verir (Yolcu, Yılmaz, Kuruoğlu, Ünalın, Aykaç 2010, s.4). Sanat eğitiminde ihtiyaç duyulan önemli disiplinlerden biri de seramiktir. Seramik sanatı, tarihin her döneminde insanın iç dinamizmini özgürce yansıtmaya yardımcı olmuş, geçmiş ile gelecek arasında köprü görevini üstlenmiş ve toplumların gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Tarihte seramik sanatı kültürünü geliştirmiş toplumların, çağdaşlaşma yolunda da önemli atılımlar gerçekleştirdiği görülmüştür (Mutlu, 2007). Seramik, tarihi açıdan taşıdığı bu önemli kimlik dışında, eğitsel olarak da görsel sanatlar alanında bireylere önemli kazanımlar sunmaktadır.

1.2 Problem Durumu

Resim-iş Eğitimi Programları, öğretmen adaylarına alan uzmanlığı kapsamında tekstil, özgün baskı, heykel, fotoğraf, resim, grafik gibi sanat dallarına ilişkin bir ders içeriği sunar. Resim-İş Eğitimi Lisans programı öğrencisi 4 yıllık eğitim-öğretim sürecinde bu derslerden birini anasanat dersi olarak seçer; diğerlerini ise zorunlu seçmeli sanat atölyesi dersi olarak farklı dönemlerde alıp tamamlar. Ayrıca programda öğretmen adaylarının alan bilgisini öğretebileceği yöntemler üzerine pedagojik dersler de yer alır. Ancak programdan mezun olan adayların öğretmenlik mesleğini gerçekleştirirken, görsel sanatlar dersinde seramik eğitimi ve üç boyutlu uygulama öğretiminde sorunlar yaşadığı izlenmektedir. Yaşanan bu problem üç boyutlu tasarım derslerinin lisans eğitimi sürecinde yeterli düzeyde verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Eğitim fakültelerinde, görsel sanatlar disiplini içerisinde çoğunlukla resim dersine yönlendirme yapılması sanat eğitmeni olmak üzere öğrenim gören öğrencilerin, kendi yeteneklerine uygun seçenekler sunulmadan tek bir alanda eğitim almak zorunda kalmalarına sebep olmakla beraber, üç boyutlu çözümlere ilişkin yaratıcılıklarına da ket vurmaktadır (Alakuş, Barış 2014 aktaran İstanbul Kültür Sanat Vakfı). Resim-İş Eğitimi programları kapsamında yer alan disiplinlerin öncelikli hedefi, öğretmen adaylarında yaratıcılığı, üç boyutlu algıyı ve görsel okuryazarlık düzeyini geliştirmek olmalıdır. İki boyutla sınırlandırılmış atölye dersleri, görsel çözümlere yetisine hâkim öğretmen adaylarının yetiştirilebilmesi için tek başına yeterli görülmemektedir. Görsel sanatlar eğitiminin temelinde, görsel dil eğitimi bulunur. Görsel dil eğitimi Temel Tasarım (Temel Sanat Eğitimi) dersiyle başlamakta ve iki-üç boyutlu görsel kompozisyon düzenlemeleri için gerekli bileşenlerin öğretilmesi içeriğinden oluşmaktadır (Yüksel Gemalmayan, 2014). Bu bağlamda öğretmen adaylarının görsel kültür ihtiyaçlarının karşılanmasında üç boyutlu uygulamalar önemle gereklidir. Plastik sanatlar içerisinde bulunan seramik, bu kazanımların sağlanmasında kullanılacak üç boyutlu görsel kompozisyon çalışmaları için en uygun malzemedir (Taçyıldız & Sevim, 2008, s.166). Ancak ne yazık ki üniversitelerde gelişen ve değişen eğitim sistemine rağmen sanat eğitiminin kapsadığı tüm alanlara eşit ve etkili bir

öğretim yöntemi sağlayamaması, seramik eğitimini yetersiz ya da gereksiz kılmıştır. Oysaki Görsel sanatlar eğitimi, bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmesinde yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik düzeye ulaştırmak amacıyla yapılan bütün eğitim çabalarını içermelidir (Demirkale, 2010). Erinç'e göre (1995) seramik eğitimi, bireylerin görsel, işitsel ve diğer duyularına bağlı yargılama ve yaratma yetilerini geliştirirken onlara mutluluk verecek oranda uğraşın seramik kiline aktarılmasını sağlar. Seçmeli seramik atölye dersleri, sanatsal ve endüstriyel seramik boyutlarında, çeşitli teknikleri, geleneksel, çağdaş ve özgün yorumlarla uygulama çalışmalarını kapsayarak, öğrencilerin çalışmalarını farklı disiplinlerle ilişkilendirmelerine ve güncel sanat uygulamalarını kavramalarına yardımcı olur (YÖK, 2018). Ayrıca Seramik eğitimi, sanat eğitiminin ayrılmaz bir parçası olarak dil gelişimi, kas gelişimi, duygusal gelişimle birlikte üretebilme becerilerinin kazandırılmasında en önemli unsurlardan biridir (San, 2004). Bu bağlamda seramik eğitiminin görsel sanatlar öğretmen adayının eğitimindeki amacını, yerini ve önemini araştırmak, çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Resim-İş Eğitimi lisans programlarında verilen seçmeli seramik dersinin görsel sanatlar öğretmen eğitimindeki önemini uzman görüşleri yönünde incelemektir. Bu doğrultuda 7 öğretim üyesi ile gerçekleştirilen görüşmelerde;

- Seçmeli seramik atölye dersinin öğretmen adaylarının eğitiminde ne derece gerekli görüldüğü.
- Derse yönelik beklentilerin karşılanabilmesi açısından ders saatinin yeterli olup olmadığı
- Derste alana ilişkin hangi tekniklerin öğretildiği
- Dersin işlendiği atölyenin fiziksel koşulları
- Dersin öğretmen adaylarının mesleki bilgi donanımlarına katkısının neler olabileceği gibi konu başlıklarını araştırmak amaçlanmıştır.

1.4 Araştırmanın Önemi

Görsel sanatlar eğitimi, bireylerin kültürel anlamda gelişimlerine yardımcı olurken; sezgileri, akıl yürütmeyi, hayal kurmayı ve el becerilerini doğru şekilde yönlendirmeyi sağlayarak çok çeşitli bir okuryazarlık basamağını inşa eder. Bu sistem aynı zamanda algılama ve düşünmenin çeşitli yollarını, temellerini öğretmek öğrencilere yardımcı olur (Özsoy, 2003, s.49). Bu nedenle görsel sanat eğitimi veren kurumlarda söz konusu gelişimlere olanak sağlayan her alanın ders durumları olumlu ya da olumsuz yönleri ile değerlendirme altına alınmalı ve gerekli görüldüğünde çağımızın ihtiyaçları doğrultusunda yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Bu anlamda çalışma resim-iş eğitimi lisans programlarında verilen seçmeli seramik atölye dersinin görsel sanatlar öğretmenleri tarafından hakedilen ve istenilen düzeyde uygulanabilmesi adına önemlidir. Bu çalışma Türkiye'deki Eğitim Fakültelerinin, Resim-İş Eğitimi Lisans Programlarındaki Seçmeli Seramik Atölye Dersinin uygulama yaklaşımlarını inceleyen ilk çalışmadır. Çalışma ayrıca görsel sanatlar öğretmenin eğitiminin, tüm branşların sentezini içermesi gerektiğinin, görsel dil öğretimi için salt yüzeysel değil üç boyutlu tasarım okumanın da alanda gerekli olduğunun bilgisini sunması ve bu tutumun yaşam boyu devamlılığı adına önemlidir.

1.5 Sınırlılıklar

Bu çalışma ülkemiz eğitim fakültelerinin Resim-İş Eğitimi lisans programlarında yer alan Seçmeli Seramik Atölye dersi eğitimini veren öğretim elemanlarının görüşleri ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

1.6.1 Sanat Eğitimi

Herbert Read'e göre sanat eğitimi beğenilen biçimler yaratma uğraşdır. Sanat, evrensel olan bir ifade aracıdır. Sanat aynı zamanda değerli ve yararlı bilgiler içerir. Görsel sanatlar dallarının tümüyle ilgili olarak her zamanda sanat eğitimi ile ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara sanat eğitimi denilebilir (Kırışoğlu, 2005, s.25).

1.6.2 Görsel Sanatlar Eğitimi

“Görsel sanatlar eğitimi, Güzel Sanatlar Fakültesi bölümlerinde ve Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği programlarında yer alan; resim, heykel, seramik, grafik, fotoğraf, özgün baskı, tekstil sanatları ve bunların alt dallarında, şekillendirilebilme niteliği gösteren, boya, seramik çamuru, ahşap, kumaş, demir vb. malzemeleri sanatsal bir değerle biçimlendirebilme eğitimi ve öğretimidir” (Yüksel, Gemalmayan, 2014).

1.6.3 Seramik

Seramik inorganik malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemlerle şekil verilip, kurutulduktan sonra sırlı ya da sırsız olarak sertleşip dayanıklılık kazanıncaya kadar pişirilmesi bilimi, teknolojisi ve aynı zamanda sanattır (Uludağ, 1997, s.142).

1.6.4 Yaratıcılık

San'ın (1993: 71) tanımında yaratıcılık, “her düzeyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde kendini gösterebilen bir yeti, gündelik yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan, sanatsal alanda başarıların ortaya çıkmasına neden olan süreçler bütünü; ayrıca bir tutum ve davranış biçimidir” (San'dan aktaran. Bender, 2006, s.50).

BÖLÜM II

KURAMSAL ARAŞTIRMALAR VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1 Sanat

Sanat insanın içinde bulunduğu herhangi bir duygu durumunu, çeşitli faaliyetlerle dış dünyaya yansıtma halidir. Sanatın insanlık tarihi boyunca en güçlü iletişim yollarından biri sayılması sanat üzerine birçok tanım yapılmasını kaçınılmaz kılmıştır. Ünlü sanat tarihçisi Herbert Read'e göre, sanatın en basit ve kullanılan tanımı hoşça giden biçimler yaratma çabasıdır (Buyurgan, 2012, s.2). San'a göre sanat; sanatçının duygu, düşünce ve izlenimlerini estetik düzeyde dışa vurmasıdır (San, 1985, s.6). Aytaç sanatı insanların duygu, düşünce ve izlenimlerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir şekilde kişisel bir tarz ve yaratıcılıkla ifade etme çabasından doğan etkinliktir şeklinde tanımlar (Aytaç, 1981, s.12). Sanat kavramı üzerine yapılan benzer tanımlar sanatın evrensel bir dile sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Sanatın hem görsel hem de işlevsel nitelikte bir özelliğe sahip olması sanatçıların yanında filozofların, araştırmacıların ve tarihçilerin de bu alanla yakından ilgilenmesinde etkin bir sebeptir. Geçmişten günümüze toplumların konu olduğu birçok soru sanat yoluyla cevap bulmuştur. Sanat bir bakıma içinde bulunduğumuz bu dünyayı sorgulama anlama ve yorumlama şeklimiz sayılabilir. Sanatın görevi toplumsal ilişkilere ışık tutmak, yoğunlaşan toplumlardaki insanları aydınlatmak ve insanların toplumsal gerçekleri tanıyıp değiştirmelerine yardım etmektir (Fischer, 2012, s.28). Öyle ki sanatın

insanlara sunduğu güzellik ve hazzın dışında eğitici öğretici ve düşündürücü bir kimliği vardır. Sanatın amacı yalnız eğlendirmek değil bilgilendirmek, aydınlatmak, yönlendirmek dünyanın değişmesine daha yaşanılabilir hale gelmesine katkıda bulunmaktır (Özbek, 1996, s.7). Sanat bir anlatım aracıdır. Yazın dili için nasıl kâğıt, mürekkep, baskı makinası vb. kullanılıyor ise, sanat alanında ki birçok mesajda sanatın malzemeleri ile anlatır (Buyurgan, 2012, s.2). Sanattan alınan doğru ileti insanların hatta toplumların çağdaşlaşma ve aydınlanma hedeflerine önemli ölçüde etki eder. Sanatsal çabaları içeren bir eğitim yöntemi bireyleri ruhen rahatlatmanın yanında real hayatı kolaylaştırmaya yönelik alternatif çözüm yöntemlerinin geliştirilmesini sağlar.

2.2 Sanat Eğitimi

Eğitim, toplum yaşantısını düzene sokmak amacıyla faydalı sayılabilecek kuramları beceri ve istek doğrultusunda hayatımıza sunan bilgi ve bilgiler bütünüdür. “Yirminci yüzyıldan bu yana dünya sosyal, ekonomik ve kültürel olarak çok önemli değişim ve dönüşümler yaşamaktadır. Söz konusu bu değişimler bireylerin hayatları boyunca eğitim almalarını gerekli kılmakta, içinde buldukları topluma ve bu hızlı değişimlere ayak uydurmalarını gerektirmektedir” (Güleç, Çelik, Demirhan, 2012). Sanat eğitimi bütün eğitim alanları gibi genel eğitim sisteminin olmazsa olmaz parçalarından sayılmaktadır. Dar anlamıyla sanat eğitimi görsel sanatların eğitimi ve öğretimini kapsar içerisinde ise uygulamaya yer verilen sanat etkinlikleri, sanat yapıtı inceleme, sanat tarihi ve estetik yer alır (Kırıçoğlu, 2005, s.3). İnsanoğlunun tarihin eski çağlarından itibaren sanatla iç içe olması kendi gelişimi ile birlikte sanatın gelişim ve birikimine de şahitlik etmesini sağlamıştır. İnsanlık tarihi bu gelişim sürecinde sanat ile anlam kazanmış, yol bulmuş ve yaşadığı toplumla uyumlu hale gelmiştir. Sanat eğitiminin salt bilgi birikimine dayalı bir yöntem olmaması bireylerin sosyal yaşantılarını dengede tutmalarını sağlar. Birey gözleme dayalı özgün düşünme, üretkenlik, yaratıcılık gibi birçok tutum ve davranışı kazanmanın yanında, ortaya çıkardığı el becerilerinin sonuçlarıyla mutluluk hazzını yaşar. Sanat eğitimi yaşamı anlamlı ve eğlenceli

hale getirir. Hoşgörülü, birbirine hatta farklı toplumlara saygı duyan, evrensel düşünebilen, aydın bireyler yaratır. Sanat eğitimi farklı ülkelerdeki sanatçıların eserlerini benimseyen, binyıllar önce farklı uygarlıkların yapmış olduğu sanat eserlerine değer veren ve onları koruyup gelecek kuşaklara kültürel bir miras bırakmak için çabalayıp empati yapabilen insanlar ortaya çıkarır (Alakuş, Mercin, 2007, s.18). Tonguç sanat eğitiminin amacının bireyleri sanatçı yetiştirmek değil insan olarak eğitmek olduğunu söyler (Kurtuluş, 2001, s.19). Öyle ki nitelikli bir sanat eğitimi bireylerin estetik duygularını, yaratıcılıklarını, görsel ve algısal yeteneklerini ortaya çıkarmayı hedeflerken, öncelikle toplumsal değerleri göz önünde bulundurur. Erbay bireyin yaratıcılığını geliştirmek ve estetik yaşamı örgütleyerek yapılanmasını sağlamak için sanat eğitiminin gerekliliğinden bahsetmiştir (Erbay, 2013, s.79). İnsanlar arasında etkili bir iletişim dili sayılan sanatın, eğitim yönteminin çağın gereksinimlerine uyum sağlayacak şekilde senkronize edilmesi nitelikli, donanımlı, üretken sanatçılar ve öğretmen adayları yetiştirilmesinde etkili olacaktır.

2.3 Seramik

Tarihi uygarlık tarihine dayanan seramik, en basit tarifi ile toprağın yüksek sıcaklıkta pişirilmesi sonucu sertlik ve dayanıklılık kazanmasıdır. Seramik sözcük olarak Türkçeye Fransızcadan girmiş, köken olarak Yunancada boynuz anlamına gelen “keramos” kelimesinden türetilmiştir. Arcasoy (1983) seramiği geleneksel bir dil ile şu şekilde tanımlar; organik olmayan malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemler ile şekil verildikten sonra sırlanarak veya sırlanmayarak sertleşip dayanıklılık kazanmasına varacak kadar pişirilmesi bilim ve teknolojisidir (Arcasoy, 1983, s.1). Ateşin bulunması ile birlikte birtakım ihtiyaçlar doğrultusunda keşfedilmeye başlayan seramik, aynı zamanda bir sanat dalı olarak kabul edilir. Başlangıcında ve sonraki gelişmelerinde temel olarak kullanıma yönelik, her tür eşyanın kilden sanatkârane şekillendirilip pişirilmesi seramik sanatıdır (Uludağ, 1997). Arcasoy bir başka tanımıyla seramiğin metal ve alaşımları dışında kalan, inorganik sayılan tüm mühendislik malzemeleri ve bunların ürünlerinden olan her şey olarak ifade eder (

Arcasoy, 1983, s.1). Seramik insan yaşamına büyük kolaylık sağlamış ve değerini kaybetmeden günümüze kadar ulaşmıştır. Seramiğin bu denli köklü bir geçmişe sahip olması nedeniyle seramik sözcüğünü ifade eden birçok tanım yapılmıştır. Yapılan tanımlar ortak bir paydada toplanacak olursa seramik toprağın belli aşamalardan sonra pişirilerek ortaya çıkardığı malzemelerdir. Seramik tarihteki en eski sanatlardan sayılmakta ve ait olduğu dönemler hakkında bilgiler vermektedir. Seramik sahip olduğu bu özellik nedeni ile sanatçıların yanında tarihçilerin, arkeologların ve araştırmacıların da çalışma konularına dâhil olmuştur. Bu nedendir ki seramik, döneminin ve ait olduğu uygarlığın sanatına, kullandığı tekniklere ilişkin eşsiz ipuçları veren en değerli tarihi belgeler arasında yer almaktadır (Erman, 2012, s.19).

2.4 Seramik Sanatının Tarihsel Gelişimi

Tarihte bilinen en eski seramikler, Anadolu da hacılar arkeolojik kazılarında bulunmuştur. Bu seramikler M.Ö 6000 yıllarına ait üzerlerinde demir oksitli toprak boya süslemeleri olduğu bilinen kap ve kacaklardır. Seramiğin ilk ham maddesi balçık adı verilen, ince taneli, koyu kıvamlı çamur birikintileri, ilk seramik kaplarda balçık ile sıvanmış sepetlerdir. Balçık ile sıvanmış bu sepetlerin ateşle buluşması sağlam ve kullanışlı kap kacakları oluşturmuştur. Balçığa karıştırılan daha az özlü toprak ve nehir kumları ile seramik çamurunun özleştirilmesi ve böylelikle ateşten daha başarılı bir sonuç çıkmasını sağlamıştır (Arcasoy, 1983, s.1). Anadolu'nun zengin ve bereketli topraklara sahip olması çeşitli kültürlerin bu bölgede yaşamasına etken olmuş bu nedenle yapılan kazılarda birçok seramik esere rastlanmıştır. Farklı kültürlerin birbirinden etkilenmesi ile seramik kullanım yelpazesi genişleyerek vazgeçilemez bir üretim haline gelmiştir. İlk olarak ihtiyaç doğrultusunda yiyecek ve içeceklerin saklanması amacıyla ortaya çıkan seramik ürünler, zamanla törensel içki kapları, idoller, kandiller gibi günlük kullanım eşyaları ile çeşitlilik göstermiştir. Neolitik çağ ile başlayan pişmiş toprak eşya üretimi, sadece günlük kap ve kullanım eşyası ile sınırlı kalmamıştır. Çamurun plastik özelliği karşısında büyülenen Anadolu insanı, kille

şekillendirdiği ana tanrıça heykelciklerinde inancına dair simgeleri elle tutulur hale getirerek, sanatsal yaratım gücünü ele veren uğraşlara da girişmiştir (Erman, 2012). İnsanlar inanç, düşünce ve sanatsal yaratı istekleri doğrultusunda büyük deneyimlerde bulunmuştur. İnsanın bilinçlenerek doğaya hâkim olma ve kendini sonsuzlaştırma eğilimi ile yaptığı gözlemler, belki de her şeyin hareket halinde olmasını fark etmesi ile başlamıştır. Bu farkındalık neticesinde insan, önce tekerleğin icadını, daha sonrada çarkın keşfini sağlamıştır. Tarihi ve zamanı değiştiren, aynı zamanda savaşlara yön veren tekerlek icadıyla, insan kendini yeni bir dönem ve üretim içinde bulmuştur (Mutlu, 2007, s.73). Mezopotamya da tekerlekle birlikte çarkında bulunması, farklı uygarlıklarda farklı çark türlerinin kullanılmasına temel hazırlamıştır. Anadolu da ilk çömlekçi çarkları Alishar (Kayseri) , Hattuşa-Boğazköy (Çorum) ve Truva'da (Çanakkale) görülmüştür (Mutlu, 2007, s.73). M.Ö 3000-2000 yıllarında Mezopotamya uygarlığına ait biçim güzelliği ön planda olan kaplar turnike adı verilen çömlekçi tezgâhların da ortaya çıkmıştır. Mezopotamya dönemine ait ilk yapılar güneşte kurutulmuş tuğlalar ile inşa edilmiştir. Evlerin döşemesi ise balçık çamurunun yerlere yayılarak dövülmesi ve kurutulması ile sertleştirilerek yapılmıştır. Bu çağda toprak kapların pişirilmesi için ayarlanabilen fırınlar icat edilmiştir (Turani, 1983, s.78). Çarkın bulunması, seramik fırınının icadı ve ticaretin başlaması gibi gelişmeler seramik sanatını da sanayileştirmiştir. Anadolu da uygarlık tarihindeki önemli gelişmelerin tunç çağında yaşandığı bilinmektedir. Tarihçilere göre; Asur ticaret kolonileri çağı ile seramik alanında seri üretim başlamış ve büyük gelişmeler olmuştur. Bu gelişim ipek yolu ile birlikte daha geniş bir coğrafyaya yayılmıştır (Sevim, Yıldırım, 2014, s.63). Seramik üretim aşamasının temel unsuru olan seramik fırınlarının taşınmaz nitelikte ağır olması göçebe toplumların seramik sanatında geri kalmasında etken olmuştur. Bu nedenle tarih açısından önem teşkil eden en nitelikli seramik ürünler, yerleşik hayatın başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Anadolu da İslamiyet'in kabulü ile yerleşik hayata geçiş dönemi sanatsal üretiminde temel belirleyicisi sayılmaktadır. "İslam sanatının güzel örneklerinden olan sırlı seramikler İran ve Türkistan'dan Selçuklu ile Anadolu'ya girmiştir"(Arcasoy, 1983, s.2).

İslamiyet'in kabulü ile seramik daha çok mimari alanda gelişme göstermiştir. Bu gelişme süslemeci, dekoratif yönde olmuştur. İslamiyet' teki sonsuzluk fikri, duvarlarda seramik karolarda birbirini takip eden ve farklı anlamlar taşıyan çiçek, bitki motifleriyle soyut bir şekilde anlatılmaya çalışılmıştır (Sevim, Yıldırım, 2014). Büyük Selçuklu, ardından Anadolu Selçuklu olmak üzere farklı motif ve renklerin kullanıldığı çiniler, Osmanlı devletine uzanmış ve etkisini devam ettirmiştir. Erken Osmanlı devrinde Selçuklu çinilerinin geliştirilip, birtakım değişmelere uğramasıyla klasik Osmanlı tarzı oluşturulmuştur. Seramiğin en güzel örnekleri arasında yer alan çini örneklerin en iyi sonuçları Osmanlı döneminde kurulan saray atölyelerinden çıkmıştır. Osmanlı döneminde seramik sanatı farklı merkezlerde benzer tekniklerle gelişim gösterse de renk şekil ve kompozisyon bakımından birbirinden ayrılmıştır. 16. yüzyılın ilk yarısından itibaren sır altı tekniğinin uygulandığı, iç ve dış mekânlarda genellikle İznik'te üretilen çiniler kullanılmıştır. Böylelikle İznik uzun bir süre Osmanlı'nın en önemli çini ve seramik merkezi olmuştur (Erman, 2012). İznik'te: Astar boyama (slip) tekniğinde seramikler, milet tipi seramikler, kazıma tekniğinde seramikler, mavi-beyaz teknikte Osmanlı seramikleri, üç renkli(Şam tipi) seramikler, çok renkli seramikler, renkli astar boyama tekniğinde seramikler olmak üzere önemli birçok teknik kullanılmıştır. 18. yy da İznik'te seramik üretimi durmuş ve Kütahya seramik üretiminde ön plana geçmiştir. Kütahya'da İznik'e paralel kırmızı hamurlu astar boyama, milet tipi ve kazıma tekniğinde seramiklerle, beyaz hamurlu mavi-beyaz teknikteki seramikler üretilmiştir. Bu seramiklerde İznik'e benzer motif, kompozisyon, form ve tekniğe sahip olmasının yanında, Milet tipi seramiklerde olduğu gibi yöresel farklı özelliklerin varlığı görülmektedir. 19.yy başlamasıyla kalitedeki düşüş Kütahya seramiği üretiminin azalmasına neden olmuş ve seramik üretim merkezlerinden Çanakkale ön plana çıkmıştır. Form, renk ve kendine has çok akıtmalı sır kullanımı gibi birçok tekniğin uygulandığı Çanakkale seramikleri, Osmanlı sanatında etkili olmuştur. Seramik sanatının sekiz bin yıllık geçmişi Neolitik çağdan günümüze kadar ulaşmaktadır.

2.5 Türkiye’de Seramik Sanatı Eğitimi

Seramik, farklı teknik ve yöntemlerle özgün sanatsal yapısını koruyarak günümüze kadar ulaşmayı başarmış önemli bir sanat dalıdır. Türkiye’nin çağdaşlaşma sürecinde seramik endüstrisinde gözlenen gelişim, seramik eğitiminin desteklenmesi üzerinde etkili olmuştur. Ülkemizde Batılı anlamda seramik kurumunun henüz olmaması, farklı sanat dallarının gelişim sürecinde gözlenen yurt dışı eğitim yönelimini gerekli kılmış, bu nedenle İsmail Hakkı Oygur, Vedat Ar, Hakkı İzzet gibi bazı yetenekli sanatçılar eğitim için yurtdışına gönderilmiştir. Sanatçıların Türkiye’ye dönmesi ile geleneksel seramik üniversite ve atölyelerde farklı ve özgün anlamda yeniden yorumlanmıştır (Mutlu, 2007). Türkiye de seramik eğitiminin öncülerinden olan İsmail Hakkı Oygur heykel bölümünü bitirerek Paris dekoratif sanatlar okulunda iç mimari ve dekorasyon, uygulamalı sanatlar okulunda ise seramik eğitimi görmüştür. Aldığı eğitimler sayesinde yurtdışında ilk sergisini açmış, sanatının kaynaklarını ise Anadolu kültüründen edinmiştir. 1960lı yıllarda geleneksel Türk seramik sanatı üzerine verdiği konuşma etkinlikleri ile dikkat çekmiştir. Sanatçı Prag’da açılan seramik sergisi ve uluslararası organizasyonlarda aldığı çeşitli görevler ile Türk seramik sanatının tanınmasında önemli rol oynamıştır. Ülkemizde çağdaş seramik sanatının oluşumu sürecinde ilk adım “Sanayi-i Nefise Mekteb-i Ali” si olarak bilinen, daha sonra Güzel Sanatlar Akademisi olarak ismi değişen kurumla atılmıştır (Gül, 2017). Okulun müdürü olan Namık İsmail beyin isteği doğrultusunda Tezyinat bölümüne bağlı olarak Seramik ve Türk çiniciliği atölyesini kurma görevi İsmail Hakkı Oygur’a verilmiştir. İsmail Hakkı Oygur’ın girişimleri sayesinde, seramik eğitiminde örgütlenme, endüstri işbirliği, yurt içi ve uluslararası seramik sanatı ilişkilerinin temeli atılmıştır (Çevik, 2015). Paris’te eğitim gören Vedat Ar ise İsmail Hakkı Oygur’dan bir sene sonra yurda dönerek akademide endüstriyel tasarım derslerini sürdürmüştür. (DTGSYO)’nun kurulmasında önemli paya sahip olan Hakkı İzzet de Almanya’da ki eğitimini tamamlayıp yurda dönen bir başka isimdir. Hakkı İzzet endüstriyel seramik alanında çalışmalar yaparak Çanakkale Seramik fabrikalarının kurulmasında etkili olmuştur. Sanayi Nefise mektebinin eğitime başlaması,

seramik sanatının yaygınlaşmasını sağlamış, böylelikle seramik alanı hem eğitsel hem de endüstriyel anlamda hızlı bir gelişim göstermiştir. Türkiye’de ilk kez kurumsal yapının dışında seramik atölyesi açan ve sanatsal anlamda seramik yapan bir isim de cesur çalışmaları ile Füreyya Koraldır (Terwiel, Dizdar, 2008, s.119). Seramik eğitiminde gözlenen örgütlenme ile yurtiçi ve uluslararası seramik sanatı ilişkilerinin temeli atılmıştır. “Ülkenin seramik endüstrisinde ihtiyaç duyulan yetişmiş eleman boşluğunu doldurmak, çağdaş sanat ve endüstri alanında atılımlar yapmak için kurulan Güzel Sanatlar Akademisi(GSA) Seramik Bölümü’nü, daha sonraki yıllarda Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü’ndeki seramik atölyesinin kuruluşu izlemiştir” (Salman, Çevik, 2015). İstanbul’da 1958 yılında DTGSYO’nun kurulması, seramik eğitimi veren kuruluşların sayısını artırmıştır (Anılanmert, 1999, s.67’ den aktaran. Salman, Çevik, 2015, s.84). Sadi Diren de diğer önemli sanatçılarımız gibi Açtığı seramik sergiler ile seramiğin tanınması ve yaygınlaşmasında etkili olmuştur. Sanatçı eski adıyla GSA şu an ise Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olarak bildiğimiz okulda 1964-1994 yılları arası eğitim vererek birçok sanatçının yetişmesinde önemli rol oynamıştır. Türkiye’de Seramik eğitimi veren okulların sayısında artış görülmüş bu durum farklı sanat dalları ile ilgilenen bazı sanatçıların seramik alanını da ilgi çerçeveleri içine almalarını sağlamıştır. Atilla Galatalı, Nasip İyem, Alev Ebuziya, Ünal Cimit, Ayfer Karamani, Sabit Karamani, Erdiñ Bakla Tülin Ayta, Güngör Güner, Beril Anılanmert gibi birçok isim seramik sanatına, teknik ve yöntemleri ile başarılı eserler sunmuştur. Geçmiş zamandan günümüze uzanmayı başaran seramik sanatının, şu anda eğitim fakültelerinin Resim-iş Eğitimi lisans programlarında Ana Sanat Dalı ve Seçmeli Seramik Atölye dersi olarak, güzel sanatlar fakültelerinin çoğunda ise bölüm olarak eğitimi sürdürülmektedir.

2.6 İlgili Çalışmalar

Kanat S. ve Mutlu H. S.(2017) “Seramik Sanat Eğitiminin Tıp Öğrencisine Katkıları” adlı çalışmalarında, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerine, tıpta seramikle üç boyutlu düşünme dersi verilmesini sağlayarak bu dersin öğrencilerin zihinsel boyutlarına ve

davranışsal boyutlarına katkıları incelemişlerdir. Ders 80 kişinin katılımı ile toplamda 12 hafta sürmüştür. Devamlı öğrencilerden gönüllü olarak 18 ve 25 yaş ortalamasına sahip 23 kadın ve 22 erkek olmak üzere toplam 45 kişi seçilmiştir. Katılımcılara, bu dersle ilgili kendilerinde gözlemledikleri zihinsel ve davranışsal boyutta yaratıcılıklarına ilişkin açık uçlu sorular yöneltilmiş, daha sonrada çalışma içerik analizi yöntemine tabi tutulmuştur. Araştırmanın sonucunda seramik sanatı eğitimi alan öğrencilerin, zihinsel ve davranışsal boyutlarına olumlu katkılar sağlandığı anlaşılmıştır. Tıp öğrencileri seramik dersi ile kendi meslekleri ile doğrudan alakalı olan hayal gücünü geliştirme, sabırlı davranma, el becerilerini geliştirme, sorun çözme, rahatlama gibi özellikleri kazandıklarını ifade etmiştir.

Kacar (2010) “İlköğretim Okullarına Yönelik Seramik Eğitimi Program Önerisi” adlı yüksek lisans teziyle yaptığı değerlendirmeler sonucunda okul yönetimi, aileler ve diğer şube öğretmenleri tarafından seramik derslerine bir aktivite dersi olarak bakıldığını ifade etmiştir. MEB’ e verdiği bir seramik eğitimi programı önerisi ile bu alanda ders olarak okul programına konulmasını sağlamıştır. Bu öneri ile yapılan uygulamalar neticesinde seramik eğitiminin çocukların sosyal ve psikolojik gelişimlerine, toplumsal uyumlarına olumlu katkılarda bulunduğunu, bunun yanında yaratıcılıklarının, yeteneklerinin, ilgilerinin erken yaşlarda fark edildiğini ve geliştirilmesine olanak sağlandığının sanat eğitimi alanında önemli mesafeler alınması yönünde önemli bir rol oynadığı sonucunu açığa çıkarmıştır.

Çevik (2018) “Disiplinler Arası Etkileşimler Kapsamında Alternatif Malzemeler Ve Seramik-Baskı Resim Yakınlaşmaları üzerine Bireysel Uygulamalar” başlıklı makalesinde seramik ve baskı resim yakınlaşmaları üzerine bireysel uygulamalara yer vermiştir. Plastik sanatların dallarından biri olan seramik sanatının disiplinlerarası yaklaşımlarının arttığını, diğer sanat disiplinleri ile teknik, görsellik ve malzeme gibi birçok açıdan etkileşim ve iletişim içinde olduğunu vurgulamıştır. Yapmış olduğu değerlendirmeler sonucunda seramiğin zaman içerisinde disiplinlerarası bir kimlik kazandığını vurgulayarak sanatı, farklıyı, yeniyi, yaratıcılığı ve özgünlüğü daha fazla ortaya çıkardığını ifade etmiştir. Sonuç olarak seramik

baskı-resim yakınlaşmalarının günümüz sanat eğitiminin düşünsel temellerini daha da zenginleştireceği kanısına varmıştır.

Aslan ve Gökdemir (2017) tarafından “Resim-İş Eğitimi Bölümünde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Seramik Eğitimi ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi “ adlı makale çalışmasında Resim-İş Eğitimi bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının görüşlerini incelemek amacıyla 11 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 2015-2016 eğitim- öğretim yılında Dicle Üniversitesinin Resim-İş Eğitimi bölümünde öğrenim gören 8’i kadın 3’ü erkek 11 öğrenci oluşturmaktadır. Görüşme formunda öğrencilerin deneyimleri ile yapılandıkları kişisel anlamları ortaya çıkarmak için hazırlanmış açık uçlu beş soru yer almaktadır. Araştırmanın bulgular kısmında yer alan “Öğretmen Adaylarının Seramik Eğitimi ile İlgili Algıları” maddesine yönelik öğrenci görüşleri seramiğin üç boyutlu şekiller yapma, el becerilerini geliştirme, psikomotor becerilerini geliştirme, toprağa anlam kazandırma, motivasyonu artırma, sabrı öğretme, hayal gücünü geliştirme ve huzur verme gibi kazanımları gerçekleştirdiği şeklinde olmuştur. Araştırmanın bulgular bölümünde 2. maddeyi oluşturan bir diğer başlık “Öğretmen Adaylarının Seramik Eğitiminin Kendilerine Katkıları ile İlgili Görüşleri” olmuştur. Bu görüşe istinaden çıkarılan edinimler, atölye açma, seramik ile ilgili bilgi sahibi olma, yaratıcılığın gelişimi, öğrencilere farklı etkinlikler sunma imkânı, farklı bakış açıları kazanma, öğrencilere ve seramik sanatçılara değer verme şeklinde sıralanabilir. Bulgular kısmının 3. maddesinde “ Öğretmen Adaylarının Göreve Başladıkları Takdirde Seramik Eğitimi ile İlgili Hangi Çalışmaları Uygulayacakları ve Neden bu Çalışmaları Seçecekleri ile İlgili Görüşleri” yer almıştır. Öğrencilerin görüşlerinden toplanan veriler, fitil ve plaka yöntemleri, kutu yöntemi, tabak çalışması, üç boyutlu çalışmalar ve hazır bir formun üzerini plaka ile kaplama şeklindedir. Bulgular kısmının 4. maddesinde “Öğretmen Adaylarının Seramik Eğitiminin Öğrencilere Katkıları ile İlgili Görüşleri” şeklindedir. Öğrencilerin görüşlerine göre seramik eğitiminin öğrencilerin el becerilerini geliştireceği, hayal dünyalarını zenginleştireceği, derse yönelik ilgiyi artıracacağı, özgürce çalışabilme fırsatı sağlayabileceği,

sanatsal düşünmelerini sağlayabileceği gibi çeşitli kazanımlar sağlayacağı açıklanmıştır. 5. maddede “Öğretmen Adaylarının Seramik Eğitiminin Ortaokullarda Ders Olarak Verilmesi ile İlgili Görüşleri” yer almıştır. Öğrencilerin çoğunluğu seramik eğitiminin ortaokulda ders olarak verilmesinin gereğinden bahsederken, bu ders neticesinde öğrencilerin el berilerinin gelişeceği, derste eğlenecekleri, gelişimlerinin destekleneceği, derse ilgilerinin artacağını bildirmiştir. “Öğretmen adaylarının seramik eğitiminin etkili ve verimli olabilmesi için geliştirmiş oldukları öneriler” kısmında atölyenin bu ders için gerekliliği, araç gereçlerin öğretmen tarafından temin edilmesi, seramik ders saatinin artırılması, ortamın derse uygun olması, konuların esnek olması gibi hususlar yer almıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının seramik eğitime olumlu ve istekli yaklaşımları, dersin mesleki gelişimleri açısından gerekliliğinin önemi ve olumlu getirilerini açıkça göstermektedir. Bu bağlamda donanımlı bir öğretmenin gelecek kuşaklara da etkili bir sanatsal öğrenim hayatı sunacağı ifade edilmiştir. Çalışmanın sonucunda şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Öğretmen adayları, seramik eğitiminin bireylerin hayal dünyalarını geliştirdiğini belirtmişlerdir. Öğretmen yetiştirme programlarında seramik eğitimi ile ilgili bir dersin olması, öğretmen adaylarının hayal dünyalarını geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.
2. Öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkı sağlamak adına öğretmen yetiştirme programlarında seramik çalışmalarının yapılması faydalı olacaktır.
3. Öğretmen adayları tarafından seramik eğitiminin öğrencilere birçok katkısının olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, ortaokullarda seramik eğitimi ile ilgili bir seçmeli dersin olması oldukça yararlı olacaktır.
4. Seramik eğitiminin etkili ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için tüm eğitim kurumlarında atölyeler olmalıdır.

Özdağ (2019) “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Ve Seramik Eğitimi” adlı çalışmasında okul öncesi dönemde yaratıcılığın geliştirilmesinde seramik eğitimi ve kille çalışma sürecine ilişkin bilgilerin ortaya konulmasını amaçlamıştır. Yapılan araştırmada yaratıcılığın gelişimine yönelik uygulanan programlar incelenmiş ve bu programların çoğunun iki boyutla

ve belirli malzemelerle (kâğıt, karton, plastik, oyun hamuru gibi) sınırlandırıldığı gözlemlenmiştir. Özdağ İki boyutla sınırlı kalan sanat eğitimi yöntemlerinin çocukların yaratıcılıklarını ve üç boyutlu düşünme becerilerini yeterince geliştirmedini vurgulamıştır. Çalışmanın sonucunda okul öncesinde verilen sanat etkinliklerinin çoğunun tek düze, birbirinin tekrarı ve iki boyut ile sınırlı kaldığı belirtilmiştir. Yaratıcılığın gelişmesi için üç boyutlu çalışmaların uygulanması ve öğretilmesi gerektiğini ve kilin üç boyutlu çalışmalar için en uygun malzeme olduğunu vurgulayan Özdağ bu çalışmada kilin ulaşımı kolay doğal bir malzeme olmasına rağmen belirli bir uzmanlık alanı gerektirdiği düşüncesine yer vermiştir. Son olarak “ Kil çeşitlerini, uygulama alanlarını, sırlama ve pişirim tekniklerini, atölye ortamını bilen seramik eğitimi almış kişi ya da kişilerce verilmelidir” söylemi de bu çalışma açısından bir öneri niteliği taşımaktadır.

Kaçar (2018) “ İlköğretim okullarında sanat eğitimine bakış ve seramik eğitiminin gerekliliği” adlı çalışmasında; Ülkemizdeki eğitim sisteminin gözden geçirilerek özellikle ilköğretim okullarının bütün kademelerinde sanat ve seramik eğitiminin en nitelikli şekilde verilmesi gerektiğini savunmuştur. Kaçar’a göre seramik eğitimi alan öğrenciler üniversite hayatında sanatsal yaratıcılığı yüksek, bilinçli, özgüveni yüksek, çevresini estetik olarak değiştirmeyi sağlayan bireyler olacaktır. Makale Türkiye’de ki ilköğretim okullarında yürütülmekte olan “görsel sanatlar dersi öğretim programına ek olarak sanat eğitimi müfredatında yer alan “teknoloji tasarım dersi” kapsamında verilen “Seramik (üç boyutlu şekillendirme) dersinin bir program önerisi ve uygulaması konusunda genel bir değerlendirme içermektedir.

Çalışmadan elde edilecek çıkarımlar şu şekilde sıralanabilir:

- Uygarlığın gelişmesinde sanat eğitiminin (özellikle seramik sanatının) gerekliliği kabul gören bir olgudur.
- Türkiye’nin gelişmiş ülkelerin düzeyine ulaşabilmesi için eğitim sisteminin yeniden gözden geçirilmesi ve okul öncesi dönemden itibaren seramik eğitiminin eğitim sistemine adapte edilmesi gereklidir.

- Seramik eğitimiyle okul öncesi dönem itibariyle tanışmış olan öğrenciler, yaratıcılıklarını geliştirmiş olacaklarından dolayı üniversitelerin ilgili bölümlerinde daha bilinçli bir şekilde eğitim alacaklardır.
- Seramik eğitiminin eğitim sistemine endekslenmesi amacını sanatın özünden alan, görsel okuryazarlığı, kişisel farklılıkları, eleştirel düşünme anlayışını benimseyen bireyler ortaya koyacaktır.
- Seramiğin plastik özelliği sayesinde şekillendirme esnasında yaratıcılığa çok açık aynı zamanda el motor kasları açısından gelişimi destekleyen bir malzeme olduğu.

Buyurgan (2007). “Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim-Öğretime Yönelik Görüş ve Beklentileri” isimli makalesinde, öğretim programlarının çağın gelişen ve değişen şartlarına göre kendini yenilemesi gerektiği görüşünü savunarak uygulanan programların çeşitli araştırmalarla sorgulanması gerektiğini ve öğrencilerin görüşlerinin bu konuda son derece önemli olduğunu belirtmiştir. Bu düşünceden hareketle Gazi Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören 186 öğrencinin bölümlerini seçme nedenleri ve bu bölümden beklentileri üzerine araştırmasını sürdürmüştür. Öğrencilerin belirttiği ifadeler arasında atölye ders saatlerinin azlığı ve bu sebepten dolayı beklenen edinimlerin kazanılamaması yer almıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde çağın gelişen şartlarına uygun bireyler yetiştirebilmek için derslik ve atölyelerin amaca uygun teknolojide donatılması, öğretim elemanlarının donanımlı ve kendini geliştirmeye açık olması gerekliliği söz konusudur.

Abant izzet baysal üniversitesi bilimsel araştırma projesi kapsamında gerçekleştirilen “Yetersizliği olan ve olmayan okul öncesi çocuklara verilen seramik eğitimi ve uygulamaların değerlendirilmesi” adlı çalışma beş yaş gurubu yetersizliği olmayan on yedi çocuk ile özel eğitim merkezinden yetersizliği olan iki çocuğa verilen seramik eğitimini içermektedir. Araştırmada haftada 1 saat olmak üzere 10 hafta sürecek olan bir seramik eğitim programı hazırlanmıştır. Her hafta farklı bir konu ile işlenen seramik

dersleri ile çocukların gelişimleri gözlenerek durum tespiti yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular şu şekilde yer almıştır:

- Yetersizliği olmayan çocuklar aralarına katılan yetersizliği olan çocukları yadırgamamıştır.
- İlk haftalarda derslere ve arkadaşlarına karşı uyum sağlayamayan yetersizliği olan iki çocuk daha sonraki haftalarda arkadaşları ile iletişim kurmaya başlamıştır.
- Yetersizliği olmayan ve yetersizliği olan bazı çocuklar kile ellerini kirleteceği düşüncesi ile dokunmak istememiştir. Eğitimcilerin oyun hamurunu örnek vermesi neticesinde düşünceleri değişmiş ve kil ile etkileşim içine girmişlerdir.
- Kili yoğurmaya çalıştığı halde başaramamış öğrencilerin el kaslarının yeterince gelişmediği görülmüştür.
- Konuşma yetersizliği olan ve olmayan bazı çocukların hayal güçlerinin çok geliştiği bazı öğrencilerin ise bu öğrencilerin çalışmalarını taklit ettiği gözlemlenmiştir.
- Tüm çocuklar atölye kurallarına uymuştur.
- Yetersizliği olan ve olmayan çocukların çalışmaları incelendiğinde biçimsel bir farklılık görülmemiştir.
- Yeterliliği olan ve yeterliliği olmayan çocuklar verilen konular doğrultusunda istenileni yapmıştır.
- Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar eğitimcileri ile iletişim kurarak çalışmaları hakkında yorum yapmışlardır.
- Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar seramiğin ortaya çıkış sürecini öğrenmiştir.
- Yetersizliği olan ve olmayan çocuklar çalışmalarının sergilenmesinden büyük keyif duymuştur. Sergiye gelen kişilere çalışmalar hakkında bilgi vermişlerdir.
- Yetersizliği olan çocuklar kendilerini daha rahat ifade etmişlerdir.

- Çocukların fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişimlerine katkı sağlanmıştır.

Sonuç itibari ile seramik eğitimi yetersizliği olan ve olmayan tüm çocuklara faydalı olduğu gözlemlenmiştir. Çocukların çalışmalar esnasında konuşturulması sağlanmış iletişim becerileri güçlendirilmiştir. Verilen seramik eğitimi el kol kaslarının gelişimine, üç boyutluluğu kavrayabilmeye ve yeteneklerin gelişmesine katkı sağlamıştır (Altundağ, Ural, Eratay, Aydoğan, 2016).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanmasında izlenen yol ve toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler konusunda bilgi verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

“Resim-İş Eğitimi Lisans Programlarında Verilen Seçmeli Seramik Atölye Dersinin Değerlendirilmesi “ isimli bu çalışma tarama ve açık uçlu görüşme modeli kapsamında nitel araştırma deseni kullanılarak oluşturulmuştur. Nitel araştırma: Gözlem, görüşme ve doküman değerlendirilmesi gibi veri toplama yöntemlerini içeren, algı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül şekli ile ortaya konan, nitel bir sürecin izlendiği araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2004, s.35). Kişinin davranışlarının nedenleri, herhangi bir konudaki görüşleri veya duyguları öğrenilmek isteniyorsa en uygun yöntem yine aynı kişiden bilgi almaktır. Kişinin görüşme esnasında açık uçlu sorulara vereceği özgür yanıtlar çerçevesinde düşüncelerini, duygularını ya da görüşlerini öğrenmek daha doğru sonuçlar ortaya çıkaracaktır (Türnüklü, 2000, s.544).

Nitelikli bir görüşme bireysel düşünce ve inanışlar hakkında yansız bilgi edinme sanatı ve bilimi sayılabilir. Görüşmecinin bilgi, düşünce ve davranışları bir sistem oluşturmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2016, s.153). Tarama modeli: Geçmişte veya halen var olan herhangi bir durumu olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2015, s.77).

3.2 Çalışma

Türkiye’de 2019 yılı itibari ile 129 devlet üniversitesi 73 vakıf üniversitesi olmak üzere toplamda 202 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin 8’inin resim-iş eğitimi lisans programında, seçmeli seramik atölye dersi verilmektedir. Araştırma SSA dersinin verildiği 8 üniversiteden oluşmaktadır.

3.3 Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde öğretim elemanlarının seçmeli seramik atölye dersi veriyor olmaları esas alınmıştır. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubunu Trakya Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi’nin Resim-İş Eğitimi lisans programında görev yapan 7 öğretim elemanı oluşturmuştur. Öğretim elemanlarından 2’si aynı üniversitede görev yapmaktadır. İletişime geçilmek üzere çalışma grubuna e-posta gönderilmiştir; Kastamonu Üniversitesi’nden dönüt alınmadığı için çalışma grubuna dâhil edilmemiştir. Çalışma grubu Tablo.1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Çalışma Grubu Tablosu

Görüşmeci Kodu	Unvan	Çalıştığı Üniversite	Çalıştığı yıl	SSA Dersini İşlediği Yıl
K1	Dr. Öğr. Üyesi	Gazi Üniversitesi	23	13
K2	Öğr. Gör.	Trakya Üniversitesi	26	16
K3	Doç. Dr.	Ordu Üniversitesi	10	5
K4	Dr. Öğr. Üyesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2	1
K5	Arş. Gör.	Fırat Üniversitesi	3	2
K6	Öğr. Gör.	Uludağ Üniversitesi	53 (Eğitim ve Üretim)	10
K7	Öğr. Gör.	Gazi Üniversitesi	31	25

3.4 Veri Toplama Araçları

Araştırmada nitel araştırmalarda verilerin toplanmasında sıklıkla kullanılan görüşme yöntemi seçilmiştir. Açık uçlu görüşme formu alanyazından faydalanılarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Knafl ve Howard (1984) nitel araştırmanın dört temel amacı bulunduğunu belirtmektedir. Bunlar; araç geliştirme (instrumentation), örneklerle açıklama (illustration), duyarlılık kazandırma (sentization) ve kavramlaştırmadır (conceptualization). (Arastaman, Fidan, Öztürk, 2018, s.43). Görüşme tekniği ise görüşmecinin cevap almak amaçlı deneklere genellikle sözlü olarak, yüz yüze olmak şartıyla soruları yöneltmesidir (Kaptan, 1998, s.143). Bu bağlamda görüşme formu, araştırmanın amaçları kapsamında 8 sorudan oluşturulmuştur.

3.4.1.Görüşme Formunun Geliştirilmesi

Önce konuya ilişkin alanyazın taraması yapılmış, görüşme formu araştırmanın problem durumu temel alınarak hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formunda öğretim elemanlarının görüşleri ile SSA dersinin amaç ve kapsam durumlarının değerlendirilmesini içeren 8 madde yer almıştır. Formun içerik geçerliliğini sağlamak amacıyla SSA dersini veren 3 öğretim

elemanına form uygulanmıştır. Soruların çalışmaya sağlayacağı katkı değerlendirilmiş gerekli düzenlemeler ile nihai haline ulaşmıştır. Görüşmelerin bazıları katılımcıların eğitim verdikleri uygun mekânlarda yapılmış, bir kısmı ise uygun zaman dilimi ayarlanamadığından internet ve telefon yardımıyla sağlanmıştır.

3.4.2.Verilerin Toplanması Ve Görüşmenin Uygulanması

Görüşme formunun son halini alması ile birlikte araştırmacı tarafından çalışma grubuna dâhil olan kişilerle görüşmenin yapılabileceği uygun zaman diliminin belirlenmesi için iletişime geçilmiştir. Çalışma grubuna dâhil olan kişilerin bir kısmı ile uygun zaman dilimi yaratılamadığından, görüşmeler telefon ve internet üzerinden yapılmıştır. Görüşmecilerden alınan izin doğrultusunda, yüz yüze ve telefon ile yapılan görüşmeler sesli ve yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Yapılan görüşmelerin ardından kayıtlar Microsoft Word programında raporlaştırılmıştır. Görüşmelerin yapıldığı yer ve tarih aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2.

Görüşme Tablosu

Görüşmeci Kodu	Yer	Tarih
K1	E-mail	24/04/2019
K2	E-mail	19/04/2019
K3	E-Mail	30/04/2019
K4	E-Mail	01/05/2019
K5	E-Mail	02/05/2019
K6	Telefon	06/05/2019
K7	Gazi Üniversitesi	26/04/2019

3.5 Verilerin Analizi

Resim-iş eğitimi lisans programlarında verilen seçmeli seramik atölye dersinin değerlendirilme sürecinde betimsel analiz tekniği kullanılmış ve izlenen yol şu şekilde özetlenmiştir:

1. Bu araştırmada öncelikle 7 öğretim elemanı ile yapılan görüşmelerden elde edilen tüm veriler bire bir raporlaştırılmış ve katılımcılara (K1), (K2) şeklinde kodlar verilmiştir.
2. Konuya ilişkin literatür ve kaynaklardan elde edilen veriler ile öğretim elemanı görüşleri çözümlenerek, ortak bir bilgi alanı oluşturulmuştur.
3. Hazırlanan görüşme formlarıyla öğretim elemanlarının tutumları tespit edilerek yorumlanmış ve belirli sonuçlara ulaşılmıştır. Görüşme formu tezin genel çerçevesini bozmaması açısından bulgular kısmında yer almamış, ihtiyaç duyulduğu takdirde incelenmesi amacıyla ekler bölümüne aktarılmıştır.
4. Tüm öğretim elemanlarının her bir soruya verdikleri cevaplar raporlaştırılmıştır.
5. Raporlaştırılan görüşme kayıtları ile tablolar doğrultusunda araştırma konusuyla ilişkili olan veriler listelenmiştir.
6. Öğretim elemanlarının görüş ve tutumları bulgulararak yorumlanmış ve belirli sonuçlara ulaşılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde bulgular, “Resim-İş Eğitimi Lisans Programlarındaki Seçmeli Seramik Dersine Yönelik Uzman Görüşleri” konulu tez çalışması kapsamında hazırlanan problem durumunu oluşturan soruların sıralaması doğrultusunda verilmiştir.

4.1 Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde; Eğitim Fakülteleri’nde verilen seçmeli seramik atölye dersinin uzman görüşleri yönünde değerlendirmesine yönelik bulgular, tablolar ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.1 “Resim-İş Eğitimi Lisans Programlarında Verilen Seçmeli Seramik Atölye Dersi Hangi Gereksinimleri Karşılamaya Yönelik Bir Dersdir?”

Bu başlıkta görüşme yapılan kişilere “Resim-iş eğitimi lisans programında seramik eğitiminin gerekliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar 11 ana tema etrafında toplanarak, bu maddelere hangi oranda değindikleri yüzdeler halinde hesaplanmış ilgili analizler Tablo 1.’de verilmiştir.

Tablo 3

Resim-İş Eğitimi Programında Seramik Eğitiminin Gerekliliği Hakkında Görüşler

%	
85	1. Üç Boyutluluğu Kavrama.
14	2. Görsel Okuryazarlık ve Görsel Kültür Düzeyini Geliştirme
14	3. Farklı Yaklaşım ve Duygulara Yönelim İmkânı
14	4. Yoğun Konsantrasyon ve Stresten uzaklaşma
14	5. Motivasyon Süreci
14	6. Yeni bir ürün Ortaya Koyabilmenin yaşattığı mutluluk
28	7. İki Boyutlu Tasarım Sorunlarına yönelik çözümler
14	8. Denge ve kompozisyon Anlayışının Farklılığını Kavrayabilme
14	9. Disiplinler Arası Yol Belirleme
14	10. İlköğretim ile birlikte verilmesi gerek bir ders niteliği taşıması.
14	11. Dünya Kültürü Üzerindeki Önemi

Bu bulgulara göre katılımcılardan K1 seramik eğitiminin üç boyutluluğu kavrama ve görsel kültür düzeyinin gelişimi açısından gerekli olduğunu beyan etmiştir:

“Programdan mezun olan adaylar, Eğitim Fakültesinden Görsel Sanatlar Öğretmen adayı olarak mezun olmaktadır. Dijital dünya çocuklarının her kademedeki eğitiminde üç boyutlu seramik eğitiminin geçmişte olduğundan daha önemli olduğu bilinmektedir: Avrupa’da yapılan araştırmalar cerrahlık, mühendislik, mimarlık gibi meslek gruplarında analiz-sentez ve üç boyutlu düşünebilme becerisinin gelişimi için üç boyutlu tasarım eğitiminin temel eğitim itibarıyla gerekli olduğunu tanımlamıştır. Dolayısıyla mantıksal ve duygusal bütünlüğe ulaşmış bireyler ve öğretmenler yetiştirmek adına üç boyutlu seramik tasarımı herkes için gereklidir. Üç boyutta sunulan görsel düşünce, iki boyutta sunulan görsel düşünceden daha geniş ve derin bir düşünce boyutuyla tasarlanmaktadır. Sanat eğitimi kavramsal ve imgesel düşünme süreçlerinin işlerliğini sağlarken; Üç boyutlu tasarım eğitimi analiz-sentez yetisini, duygusal zekâyı, uzamsal ve mantıksal zekâyı vd. zekâ yetilerini eş zamanlı çalıştıran bir eğitim sürecidir. Bu nedenle bir heykeli, mimari bir yapıyı, seramik bir formu okuyabilmek

görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık ve görsel kültür düzeyini geliştirecek, bütünlüğe ulaştıracaktır. Bu bağlamda öğretmen, salt resim eğitimi alırsa görsel dili okumak ve öğretebilmek yönünden istenilen yeterliğe ulaşamayacaktır. Çünkü görsel okuryazarlık eğitiminin temelinde Temel Sanat Eğitimi dersi (Temel Tasarım), bulunmaktadır. Ders, çoğunlukla uzmanlık dalı resim olan öğretim elemanları tarafından yürütülmektedir ancak üç boyutlu kil uygulamaları ders kapsamında çoğunlukla gerçekleştirilmemektedir. Böylece görsel dil eğitimi temelden eksik kalmaktadır. Seramik eğitimi en önce bu eksiği gidermek için gereklidir.” (K1)

Katılımcılardan K2 seramik eğitiminin üç boyutluluğu kavramaya yardımcı olduğunu, farklı duygulara yönelme imkânı sağladığını, yoğun stres ortamından uzaklaştırıp rahatlattığını ifade ederek ,seramik eğitiminin oldukça gerekli olduğu görüşünü bildirmiştir:

“Anadolu’da yaklaşık 8000 yıllık geçmişi olan seramik sanatının, ülkemizdeki seramik sektörünün büyümesine paralel olarak üniversite kurumlarında da eğitim alanında gelişimini sürdürmektedir. Eğitim Fakülteleri ve Resim-İş Öğretmenliği Programlarında gösterilen tasarım dersleri öğretmen yetiştirmede katkısı olan derslerdendir. Plastik sanatlar alanındaki seçmeli seramik ve heykel dersleri ise, bu programlarda olmazsa olmazlardandır. Bireyin, mezuniyet sonrası öğretmenlik hayatında ders olarak gösterecekleri, 3 boyutlu oluşturabileceği, malzeme kullanarak teknik, üretim ve çeşitliliği bol olan seramik, eğitimi verilmesi gereken ve önemi büyük olan bir derstir. Öğrenciler, 2 boyutlu çizim ve renkli çalışmaların yanında, temel sanat derslerinde yapılan maket vb. dışında, seramik derslerinde gösterilen tekniklerle daha farklı yaklaşım ve duygulara yönelmektedir. Öncelikle öğrenci bu derste rahatlamaktadır. Kağıt yüzeyinde tasarladığı projelerini malzemeye uygun olmak kaydıyla şekillendirme sürecinde, yoğun konsantrasyon ve stresi az olan farklı bir ortamda olmanın heyecanını yaşamaktadır. Sonuçta kullanabileceği bir ürünü eline almak onu sergilemek ayrı bir motivasyon yaratmaktadır.” (K2)

Katılımcılardan K3 seramik eğitiminin gerekliliğini üç boyutlu çözümlenmeler açısından değerlendirmiştir:

“2 boyutlu bir uygulama alanı olup, temelinde 3 boyutlu düşünme yatan resim sanatı öğrencilerinin, 3 boyutlu çözümler yapabilmeleri ve formu her açıdan irdeleyebilme becerisi geliştirebilmeleri için seramik dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.” (K3)

Katılımcılardan K4 seramik eğitiminin üç boyutlu düşünebilme becerilerini geliştirirken aslında iki boyutlu çizim ve tasarım yöntemlerine dair problemlerin çözümüne de katkı sağladığını ifade etmiştir:

“Çizim yeteneklerinin gelişiminde seramik gibi malzemelerle çalışmak üç boyut algısını artırmak yönünde destek olacaktır. Böylelikle iki boyutlu çizimlere yönelik sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.” (K4)

Katılımcılardan K5 seramik eğitiminin üç boyutluluğun kavranması açısından gerekli olduğu görüşüne ek olarak, seramik derslerinde denge ve kompozisyon anlayışının öğrenci tarafından kolayca kavranabildiğinden ve bu dersin disiplinler arası yol belirleyici özelliğinden bahsederek dersin önemle verilmesi gerektiğini vurgulamıştır:

“Seramik eğitimi, üç boyutluluğu kavrayabilme açısından önemli olduğu kanaatindeyim. Resim ve benzeri uygulamaların aksine boyutluluk açısından el ve göz birlikteliği gereklidir. Dokunun görsel ve dokunsal olarak işlenebildiği ve hacmin belli teknikler ile verilmesi gereken seramik sanatında denge ve kompozisyon anlayışının farklılığının öğrenci tarafından hissedilmesi disiplinler arasında yol belirlemede önemlidir.” (K5)

Katılımcılardan K6 dersin dünya kültürü açısından önemli olduğunu ifade ederek ilkökul kademesi itibari ile verilmesi gerektiğini bildirmiştir:

“Sadece Resim-İş Eğitimi programlarında değil ilkokuldan itibaren bütün öğrenim süreçlerinde verilmesi gerekli derslerden biridir. Umarım bizim kültürümüz ve dünya kültürü için önemi ve değeri hakkında yeterli kanıt gösterebilmişimdir.” (K6)

Katılımcılardan K7 seramik eğitiminin farklı disiplinlerin özelliklerini de içinde barındırdığını bu nedenle oldukça gerekli olduğunu açıklamıştır:

“Çok gerekli çünkü 3 boyutlu materyallerle tasarım yapılması yanı sıra renk unsurunun kullanılması ile hem resim hem de heykel özelliği taşımaktadır.” (K7)

Resim-iş eğitimi programlarında verilen (SSA) dersinin, öğretmen adaylarına üç boyutlu temel tasarım eğitiminin verilebilmesi açısından oldukça gerekli olduğu görülmektedir. Bu bilgiden yola çıkarak Resim-iş eğitimi programlarında öğrenim gören öğretmen adayları için üç boyutlu çözümlerinin son derece önemli olduğu anlaşılmaktadır. SSA dersinin üç boyutlu tasarım kavramının pekiştirilebilmesi açısından gerekli olduğunu belirten uzmanların bir kısmı aynı zamanda SSA dersinin iki boyutlu çizimlere yönelik sorunların çözümüne de katkı sağlayacağını eklemiştir. Bu bağlamda SSA dersi verilen kurumlarda hem ilgili ders kazanımlarının sağlandığı hem de iki boyutlu uygulamaların pekiştirildiği söylenebilir.

Kaçar (2018) üç boyutlu sanatsal kazanımların bireylere sağladığı katkıları şu şekilde sıralamaktadır.

- Bir sorunun ya da durumun içerdiği güçlükleri tanıyıp belirleyebilmek için gözlem ve inceleme alışkanlığı edinme
- Sorunu etkileyen unsurlara yönelik araştırma yapma ve bilgi toplama
- Ulaşılan bilginin analiz edilmesi
- Karşılaşılan nesnel güçlüklerin aşılması için farklı fikirler öneren tasarım seçenekleri hazırlama
- Hazırlanan seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerini ayırt ederek en verimli olanı belirleyebilme
- Seçilen son tasarımı materyal, işlev, işleyiş ve estetik boyutlarıyla değerlendirebilme,
- Farklı malzemelerin tanınması ve karşılaşılan sorunların bu malzemeler ile çözümü
- El becerilerinin gelişmesi
- Üç boyutlu çalışmalar için kullanılan aletlerde ustalaşma

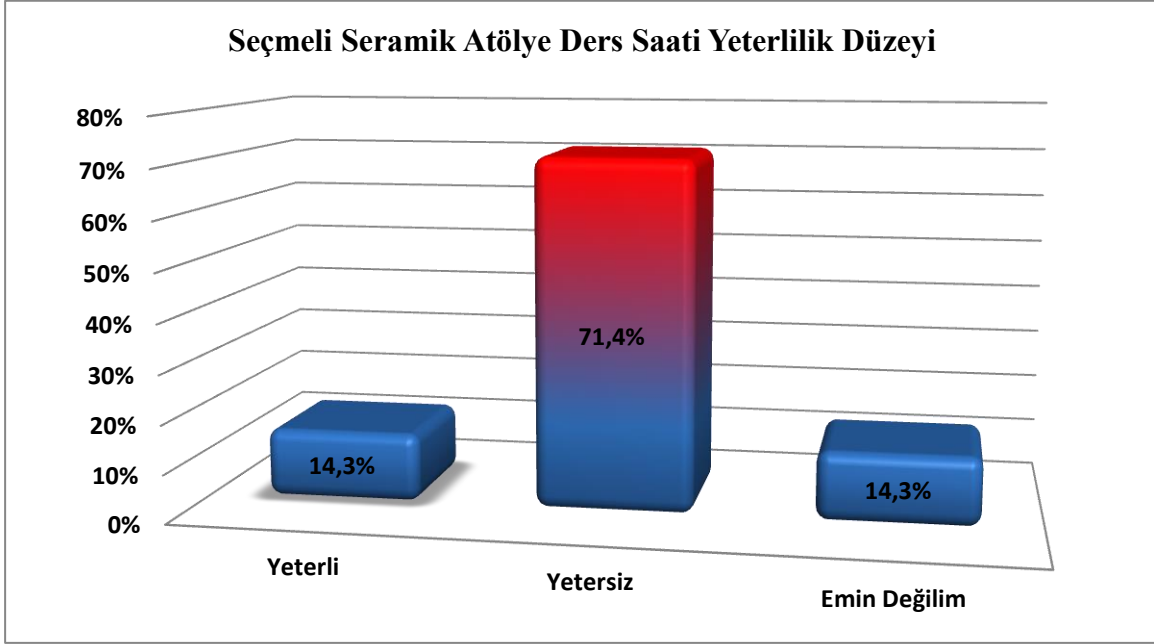
- Konuya ilişkin malzemeyi ayırt edebilme

Çapar (2008) ise yalnızca kâğıt, kalem ve boyaya indirgenen resim ağırlıklı yaklaşımların aslında yanlış bir yönlendirmenin uzantısı olduğundan bahseder. Çizim yeteneği yeterli olmayan öğrencilerin, üç boyutlu çalışmalar ile kendilerini daha iyi ifade ettiklerini savunur.

Üç boyutlu çalışmaların tasarım ve uygulama yöntemleri öğretmen adaylarının düşünme ve problem çözme gibi yetilerinin geliştirilebilmesi açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin düşlediğini aktararak kendini ifade etmeleri ne kadar kolaylaşırsa derse duydukları ilgide aynı oranda artacaktır. Seramik eğitimi üç boyutlu düşünme algısını geliştirmekle beraber bireylerde yaratıcılık ve öz yeterlik gücünü de kuvvetlendirmektedir. Öz yeterlik gücü verilen herhangi bir çalışmadaki başarıya olan inançtaki kararlılığın göstergesidir (Üstüner vd, 2009, s.2). Bu bağlamda Görsel sanatlar eğitiminin kapsadığı tüm alanlar bireylerin yeteneklerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamalıdır. Seramik eğitiminin gerekliliği üzerine alınan uzman görüşleri, öğrencilerin kendi el becerileri ile ortaya çıkardıkları formların motivasyon ve öz güvenlerini olumlu şekilde etkilediği yönündedir. Ders ile pekiştirilen öz güven ve öz yeterlik inancının nitelikli sanat eğitimcilerine gelecek hazırladığı düşünülmektedir. Seramik eğitiminin gerekliliği üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, katılımcı görüşlerinin desteklendiği görülmektedir. Kanat ve Mutlu (2017) “Seramik sanat eğitiminin tıp öğrencisine katkıları” adlı çalışmaları ile seramik eğitiminin tıp öğrencilerine ne yönde katkı sağlayacağı üzerine bir araştırma yapmışlardır. Yapılan bu çalışmada toplam 45 kişi seçilmiş ve bu kişilere 12 hafta süren bir seramik eğitimi verilmiştir. Tamamlanan eğitim sonunda katılımcılara, bu dersle ilgili kendilerinde gözlemledikleri zihinsel ve davranışsal boyutta yaratıcılıklarına ilişkin açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin açıklamaları dersin hayal güçlerini geliştirdiği, sabırlı olmayı öğrettiği, sorun çözme ve el becerilerini geliştirme gibi birçok kazanımı gerçekleştirdiği yönünde olmuştur. Üç boyutlu seramik eğitimi yalnızca sanatla ilgili bölümlere değil mühendislik, mimarlık, tıp gibi birçok alana da fayda sağlamaktadır. Bu bağlamda el becerilerinin ve yaratıcılığın gelişimini öncelikli hedef edinen resim-iş eğitimi programları için gerekliliği tartışılmaz bir gerçektir.

4.1.2 Seçmeli Seramik Atölye Ders Saati Dersten Beklenen Kazanımlar Oranında Yeterli Midir?

Bu başlıkta katılımcılara “Sizce seçmeli seramik atölye ders saati bu dersi işlemek için yeterli mi?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların hangi görüşe ne oranda değindikleri yüzdeler halinde Şekil 1 de gösterilmiştir.

Şekil 1 Seçmeli seramik atölye ders saati yeterlilik düzeyi (%)

“yeterli” ifadesine örnek görüş;

“Seramiğin sanatsal bir malzeme olarak kullanılması onun teknik yönlerinin bilinmesine gerek olmadığı algısını doğuruyor. Seramik malzeme şekillendirme teknikleri ve özellikle sır teknolojisi açısından zaman isteyen bir süreç. Yine de haftalık seçmeli 4 saat müfredatı içerisinde dengeli ve yeterli bir dağılım seramik için.”(K4)

“Yetersiz” ifadesine örnek görüş:

“Kesinlikle hayır. Yeterli değildir. Birçok tekniği ve formu anlatmak için bu süre çok az”.(K5)

“Ders, tek dönemlik olup 4 saattir. Bu süre yetersizdir.” (K2)

“Elbette yeterli değildir: Çünkü güzel sanatlar fakültelerinde seramik ve cam bölümlerinde dört yılda verilebilen eğitimin kuram ve uygulamada en asgari düzeyde bir dönemde öğrenciye tanıtılması; iki-üç boyutta uygulamalı çalışmaların yaptırılması gerekmektedir. Haftada bir gün olan derse, öğrenci yaklaşık dokuz hafta girmekte üç hafta devamsızlık hakkını kullanmakta vize-bayram-etkinlik derken ders süreci bazen sekiz hafta gerçekleştirilmektedir. Seçmeli seramik dersi pek çok haklı gerekçesi nedeniyle öğretim yılı içinde en az iki dönem ya da bir dönemde haftada sekiz saat olabilirse anlamlı ve faydalı olacaktır.(Haftada dört saat olan seçmeli dersler, 2019-2020 eğitim öğretim yılı itibariyle YÖK tarafından haftada üç saate indirgenmiş bulunmaktadır.)” (K1)

“Benim görev yaptığım üniversitede seçmeli seramik ders saati, 3 saattir. Temel tekniklerin öğretilmesi ve uygulamaların takip edilmesi açısından bu süre yeterli gibi görünmekle birlikte, ders tek bir dönemde veriliyor ve tekrarı olmuyorsa süre yetmeyecek, öğrenci form oluştururken en önemli aşamalarda yalnız çalışmak zorunda kalacak, dolayısıyla da hatalarını göremeyecektir.” (K3)

“Aslında yeterli değildir çünkü seramik başlı başına birçok disiplini tekniği ve materyal zenginliği nedeni ile daha geniş kapsamlı işlenmelidir.” (K7)

“Emin değilim” ifadesine örnek görüş:

“Emin değilim kurduğunuz anlatım sistematığına göre ölçümlemek gerekir. Kanımca dersler: Seramik tasarım tarihi uygulamaları çerçevesinde verilmelidir.” (K6)

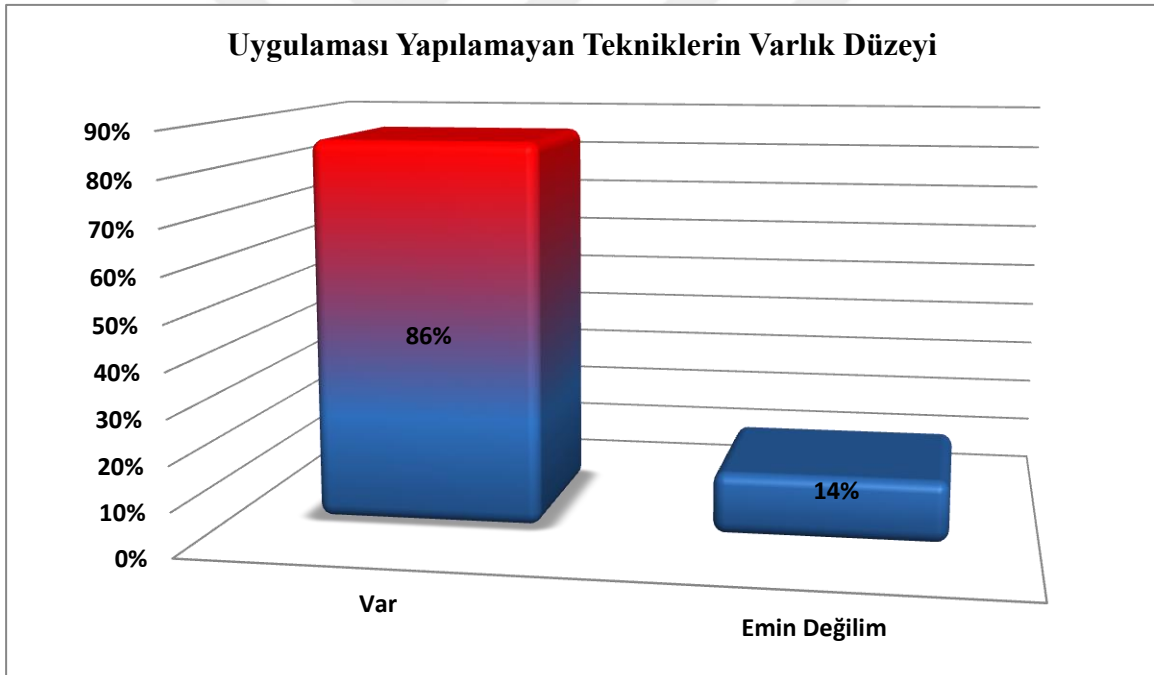
Yapılan açıklamalarda SSA ders saatinin beklenen kazanımlar oranında yetersiz olduğu görülmektedir. Uzman kişilerin konu ile ilgili görüşlerinden, seramik disiplininin teknik, malzeme ve uygulama alanı açısından daha kapsamlı işlenmesi gereken bir ders olduğu anlaşılmaktadır. SSA dersleri 2019-2020 eğitim öğretim yılı itibariyle YÖK tarafından haftada üç saate indirgenmiş bulunmaktadır. Oysaki anlaşılacağı üzere seramik malzeme şekillendirme teknikleri ve özellikle sır teknolojisi açısından zaman isteyen bir süreçtir. Bu verilere dayanarak seramik çalışmaların ders saatine bağlı olarak yarım kaldığı, tamamlanan

çalışmalarda ise gerekli detayların es geçildiği söylenebilir. Katılımcılarında belirttiği gibi seçmeli seramik atölye ders saatleri uygulama ve teorik öğretilerin tamamının sunumu için yeterli değildir. Sanat derslerinde nitelikli bir öğretim gerçekleştirebilmek için, yeterli ders saatine ihtiyaç vardır. İçerisinde teorik bilgilenme, örneklerle bilgileri pekiştirme ve uygulamalarla kendini ifade etmeyi barındıran sanat eğitimi ve öğretimi, eğitimin her kademesinde amaç ve seviyeye uygun ders saati ile mümkündür (Buyurgan & Buyurgan, 2012, s.7). Eğitim-öğretim programlarının bir bölümünün çağın gereksinimlerine cevap vermediği söylenebilir. Hazırlanan programlarda öngörülen konuların uygulama alanlarının oluşturulamaması programları ile çeliştiğini açıkça göstermektedir (Aslan & Şener, 2014). Seramik dersleri teorik bilgilerin yanında, uygulama alanlarının da oluşturulması gereken aktif bir ders olmalıdır. İmgeleme, boyama, tasarım, inşa, kurutma ve pişirme gibi birçok aşamadan geçen seramiğin 3, 4 saat dilimine indirgenmesi oldukça güçtür. Elde edilen verilerde ders saatinin kısıtlanmasından dolayı eğitimcilerin teorik ağırlıklı eğitim yoluna zorlandıkları görülmüştür. Bazı teknik ve uygulamaların ders saatine istinaden hızlandırılması, öğrencilerin seramik formlar üzerinde gereken hassasiyeti göstermemelerine neden olmaktadır. Bu duruma bağlı olarak çatlama, fırında patlama ya da rötuşlama eksikliğinden kaynaklı tatmin etmeyen sonuçlar öğrencilerin derse duydukları ilginin azalmasına ve motivasyon kaybına sebebiyet vermektedir. “Motivasyon olgusu, öğrenmeye hız veren en etkili faktörlerden biridir. Yeterince motive olmayan öğrenciler, diğer tüm şartlar olgunlaşmış dahi olsa, gerekli olan veya istenen öğrenmeyi gerçekleştiremeyebilir (Taşkesen, Taşkesen, Bakırhan & Tanoğlu, 2018).” Batıda her öğrencinin bireysel ve kültürel açıdan sanattan kazanacaklarının olduğu düşüncesi ile kapsamlı sanat eğitimi programlarına doğru gidilmektedir. Eğer öğrencilerin kültürel eğitiminin zorunluluğuna inanılıyorsa, öğrencilerin derslerden yeterli süreler içinde pay almasına olanak sağlanmalıdır (Kırıçoğlu, 2005, s.8). Seramik derslerinin minimum zamana indirgenerek haftalık 3 saat olarak belirlenmesi ders hakkında yanlış ya da eksik bilgilenme gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Çağımızda

farklı disiplinlerin eğitim yöntemlerine dahi girmiş olan seramik sanatının resim-iş eğitimi programları bünyesindeki ders saatinin yeniden düzenlenmesi önemle gereklidir.

4.1.3 Seçmeli Seramik Atölye Dersinde Alana Yönelik Tekniklerin Tamamı Uygulanabiliyor mu?

Bu başlıkta katılımcılara “Seçmeli seramik atölye dersinde uygulamasını yaptıramadığınız teknikler var mı? Varsa bu sizce nasıl bir sorun teşkil ediyor?” sorusu yöneltmiştir. Katılımcılar bu soruya “evet var” veya “emin değilim” ifadelerini kullanmış ve bu oranlar Şekil 2 de verilmiştir. Katılımcıların bu cevapları hangi mevcut durumlardan dolayı verdikleri ise Tablo 4 de gösterilmiştir.

Şekil 2 Uygulaması yapılamayan tekniklerin varlık düzeyi (%)

Katılımcıların büyük çoğunluğu bazı tekniklerin uygulama yöntemlerinin derste yer almasının mümkün olmadığını beyan etmiştir.

Tablo 4

Uygulaması Yapılamayan Tekniklerin Nasıl Bir Sorun Teşkil Ettiğine İlişkin Görüşler

%	
43	1. Seramik teknik malzeme ve yöntemlerinin yeterince anlaşılması.
28,5	2. Seramik teknik ve uygulama aşamalarının gereken hassasiyetle ilerlememesi.
71,5	3. Uygulama yöntemlerinde azaltmaya veya değiştirmeye yönelim.

Seçmeli seramik atölye dersinde uygulamanın yapılamadığı teknikler olduğunu belirten katılımcılar, bu durumun seramik teknik ve uygulama aşamalarının gerekli hassasiyetle ilerlememesine ve seramik teknik malzeme ile yöntemlerinin yeterince anlaşılmasına neden olduğunu, mevcut durum neticesinde uygulama yöntemlerinde azaltmaya ve değiştirmeye gitmek zorunda kaldıklarını ifade etmiştir.

“Elbette zamanı ekonomik kullanabilmek için iki-üç boyutlu uygulamalar yalnızca plaka tekniğiyle çalışılmaktadır; deneysel teknikler video üzerinden, slayt sunumlarıyla anlatılmakta; şekillendirme yöntemleri ise grup çalışmaları ile gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin, çağdaş seramik sanatçıları ve çalışma tekniklerini, alanın görsel sanatlar içindeki yerini ve önemini alanın, tarihi ve kültürel boyutunu genel olarak kavrayabilmelerine çalışılmaktadır. Seramik, teknolojiye dayalı tanımlanır. Ders, seramik teknolojisine dayalı ardışık bilgileri öğrenciye kazandırmayı, bilgiyi yapılandırma becerisini ve kullanabilme becerisini gerektirir. Seçmeli seramik atölyesinde öğrenciler artistik tasarıma yönlendirilmekte, endüstriyel ve dekoratif olan görseller üzerinden ise teknik boyutları anlatılmaktadır. Seramik kili, diğer sanat dalı malzemelerine göre oldukça hassasiyet ve sürekli ilgi isteyen bir malzemedir. Biçimlendirilen gövde ancak teknik aşamalar doğru gerçekleştiğinde 950 derece fırın sıcaklığından sağlam çıkabilmektedir. Her seramik çamuru türüne göre biçimlendirme, kurutma, rötuşlanma yönünde farklılıklar gösterir. Ders sürecinde öğrenciler ağırlıklı olarak şamotlu kille, nadiren kırmızı avanos kiliyle çalışmaktadır. Fırını olan bir MEB okulunda öğretmenlik yapan mezunlar karşılaştıkları yeni çamur türlerine şamotlu çamur işlemi yaptıkları için kurutma ve pişirim süreçlerini kontrol

altına alamama problemi yaşamaktadırlar. Bu durum seramiğin ar-ge çalışmalarıyla deneyimlenerek öğrenilebileceğini, teknolojik boyutunu göstermektedir.” (K1)

“Ders saatinin azlığından dolayı gösterilemeyen uygulamalar bulunmaktadır. Seramik oluşumu için belli aşamalar gerekir. Tasarım, kuruma, rötuş, pişirim (bisküvi), sırlama ve ikinci pişirim şeklindedir. Bu da şekillendirme sürecinin uzun olması bazı uygulamaların gösterilememesine neden olmaktadır. Seramik Tasarım ve Şekillendirmenin genel bilgilerinin yanında, Çömlekçi Tornası, seramik heykel ve Alternatif Pişirim teknikleri vb. uygulama olanaklarını azaltmaktadır.” (K2)

“Seramik atölye dersi, daha önce de belirttiğim gibi benim fakültemde dönemlik bir derstir ve bir dönemde temel şekillendirme teknikleri dışında fazla bir şey öğretmek mümkün değildir.” (K3)

“Serbest seramik şekillendirme tekniklerini uygulama becerisi ve bununla birlikte teorik alt yapıyı sağlama yönünde bir eğitim sürdürmekteyim. Kalıpla, çamur Tornasında ve Alçı Torna ile şekillendirme gibi spesifik alanlarla ilgili uygulama gerçekleştirilemiyor. Sırlama ve dekor teknikleri ile ilgili bilgi yüzeysel bir içerik oluşturuyor.” (K4)

“Sırlama bölümünde birçok teknikte zamandan dolayı sıkıntı yaşadığımız oluyor. Ayrıca çini sanatı ince işçilik gerektirdiğinden öğrenci yeterince konuyu kavramada sıkıntı çekebiliyor.” (K5)

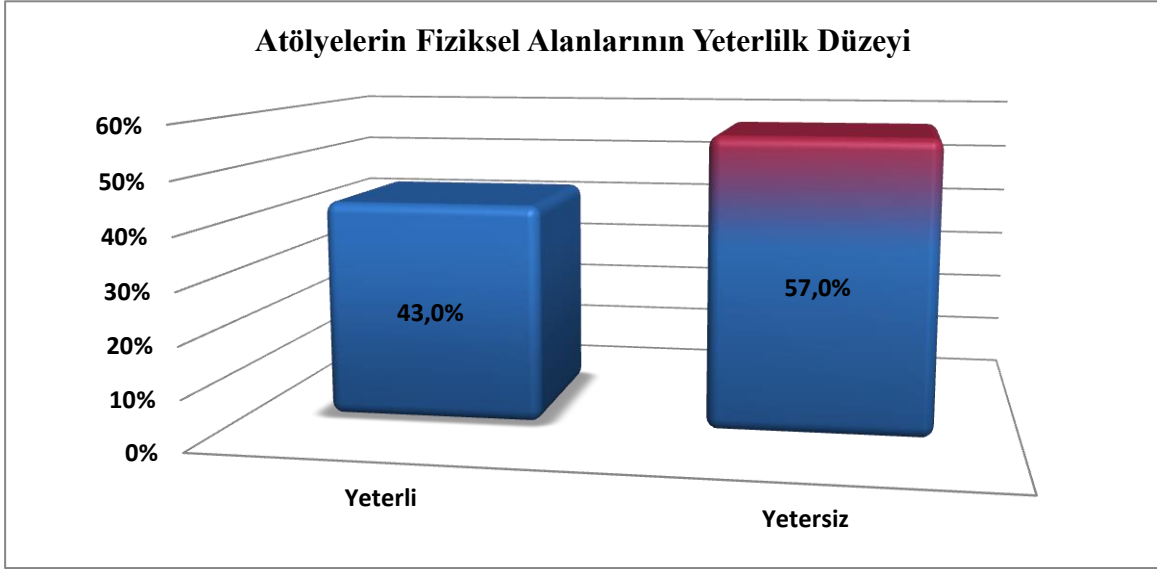
“Kuşkusuz var biraz öncede söylediğim gibi geniş bir yelpazeye sahip olan seramik tekniğinde dar kapsamlı uygulama yapılması seramik sanatının anlaşılmasında yetersizlik göstermektedir.” (K7)

Uzman kişilerin açıklamalarından anlaşılacağı gibi, SSA dersinde bütün uygulama tekniklerine yer verilmesinin mümkün olmadığı aşikârdır. Bazı ana başlıkların dışında her bir seramik tekniğinin alt uygulama biçimleri, derse ayrılan sürenin kısıtlı olması nedeniyle eksik kalmaktadır. Bu durumda öğrencilerin dersi sırlama, çini sanatı, şekillendirme çeşitleri gibi başlıklar üzerine tecrübe edinmeden tamamladıkları söylenebilir. Oysaki çiniler plastik sanat

dallarından biri olan seramik için özel bir yere sahiptir. Anadolu'da uzun yıllar üretilmiş olmakla beraber, gerek mimari gerekse günlük hayatta yaygın olarak kullanılmıştır. Tarihi Osmanlı eserlerinin çoğunda dikkat çekmekte ve yapıldığı döneme ait önemli bilgiler içermektedir. Barındırdığı minyatür ve figürleriyle anlatım gücünü arttırmakla beraber bu bilgilerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlamaktadır (Bayazit, Işık, 2012). Geçmişten günümüze uzanmayı başaran bu tarihi belgeler sanat için büyük önem arz etmektedir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin sanatsal ve tarihi değeri yüksek bu tarz teknikler hakkında yeterli bilgi birikimine sahip olmamaları, meslek niteliklerinde zayıf halkalar oluşturmaktadır. Derste uygulama alanı oluşturulamayan bir başka tekniğinde, alçı ve çamur tornası gibi spesifik alanlar olduğu anlaşılmaktadır. Seramik eğitimi teknolojiye dayanan ve hassas çalışma planı gerektiren sistematik bir derstir. Seramik kil uygulamaları için belirlenen süre dersin teknik kısmının eğitim planlaması içerisinde yer alması için yeterli görülmemektedir. Seramiğin teknolojik ve kimyasal öğretilerinin verilememesi ders konularının teorik ağırlıklı ilerlemesine, öğretmen adaylarının seramik çamurunu salt inşa malzemesi olarak görmelerine neden olmaktadır. Öğrencilerin kil özelliklerini öğrenmeden projelerine başlamaları kurutma ve fırınlanma aşamalarında çıkan kırılma, patlama gibi motivasyon kaybı yaşatan problemlere yol açmaktadır. Derslerin haftalık 3 saat olarak belirlenmesi çalışmalarındaki eksikliğin görülebilmesi için dahi yeterli olmamaktadır. Öğretmen adaylarının seramik atölye derslerini almış sayılmaları meslek hayatlarında derse ilişkin bilgileri öğretecek nitelikte olduklarının göstergesi olmalıdır.

4.1.4 Seçmeli Seramik Dersinin İşlendiği Atölyenin Ders İşlenebilirliği Açısından Değerlendirilmesi

Bu başlıkta katılımcılara “Ders verdiğiniz atölyenin fiziksel alanı bu dersi işlemek için uygun mu?” sorusu yönlendirilmiştir. Katılımcıların cevapları Şekil 3’de yüzdelik hesaplar ile gösterilmiştir.

Şekil 3 Atölyelerin Fiziksel Alanlarının Yeterlilik Düzeyi (%)

“Yeterli” ifadesini içeren söylemler:

“İstenilen teorik ve teknik konulara zaman yetemeyeceği için mevcut alan mevcut ders saati oranında yeterli algılanmaktadır.” (K1)

“Uygun sayılır. Sırlamayı dışarda yapmak zorunda kalıyoruz. Yeterli havalandırma olmadığından dolayı. (K5)

“Bu dersi alan öğrenci sayısı için 100 metre kare yeterli bir alan” (K6)

“yetersizdir” ifadesini içeren söylemler:

“Fiziksel alanı yetersizdir. Bundan dolayı da dersler, sınıf sayısının ikiye bölünmesiyle yapılmaktadır. Aynı ortamda tüm öğrenciler bulunamamaktadır. Sınıf mevcutlarına göre daha geniş ve donanımlı, ihtiyaçlara göre hazırlanmış atölyeler olmalıdır” (K2)

“Fakültemde seramik atölyesi bulunmamaktadır. Resim atölyesinde yapılan seramik çalışmaları ise ekipman yetersizliğinden dolayı çalışmaların kısıtlanması söz konusu olabilmektedir.” (K3)

“Uygun değildir. Fiziksel alanın iyileştirilmesi gerekiyor” (K4)

“Maalesef uygun değildir. Tezgâh, ekipmanlar ve ortam çalışmaya uygun olmadığına iyi bir sonuca ulaşmak imkânsızlaşıyor.” (K7)

Seramik eğitiminin verildiği atölyelerin fiziksel alanının yetersiz görüldüğü anlaşılmaktadır. Eğitim Fakülteleri'nin seramik atölyelerinin büyük bir çoğunluğunda olanaksızlıklar her anlamda uç noktalardadır. Anlayışın ve müfredatın imkân verdiği ölçüde sanat eğitimi vermeye çalışılan Eğitim Fakülteleri'nde; kil uygulamalarına göre hazırlanmış uygun atölyelerin ayrılmayışı, gerekli malzeme, teknik gereçler ve havalandırmanın olmayışı gibi sebeplerle seramik ve kil uygulamalarının ancak birkaçı öğretilmektedir. Tornada şekillendirme ve ya sırlama gibi spesifik uygulamaların bir kısmı bu teknikler için ayrılmış atölyelerin olmayışı nedeniyle verilememektedir. Oysa anlaşılacağı üzere öğrenciye farklı tekniklerin ve uygulama biçimlerinin gösterilebilmesi, kazanımlar elde etmesinin sağlanması açısından oldukça önemli. Bu durumda karşımıza çıkan sorunun temelde genel eğitim sisteminden, özelde ise üniversite yönetiminin seramik eğitimine bakış açısından kaynaklandığı söylenebilir. Alan uzmanlarıyla yapılan görüşmeler neticesinde birkaçının “yeterli” ifadesini kullandığı görülmektedir. Ancak şunu da belirtmekte fayda gösterilebilir ki; bu görüşü savunan uzman kişiler istenilen teorik ve teknik konulara zaman yetemeyeceği için mevcut alan mevcut ders saati oranında yeterli olduğunun altını çizmiştir. Atölyeler uygulama yöntemlerinin sosyal ilişkiler içerisinde devam ettiği, öğrencilerin yaratıcılık ve özgüvenlerinin pekiştiği eğitsel ortamlardır. Atölye eğitimi ile birey ve grup dinamiklerinin, heyecanlarının düşünsel ya da üretim olarak canlı kalması sağlanır (Bulut, 2001, s.82). Atölye eğitimi çerçevesinde yalnızca görsel ve plastik alandaki eğitim değil, insana özgü tüm ifade biçimleri ele alınmalıdır. Bu denli önemli hedef ve amaçları olan atölye sistemi çağdaş eğitimin bütün olanaklarından faydalanmalıdır. Böylece Proje çalışmalarında birbirlerinden

farklı özelliklere sahip olan öğrenciler aynı hedefe doğru yürürken farklılıkları dolayısıyla çalışmalarında başarıya daha rahat ulaşabilirler (Öztütüncü, 2016). Atölyelerde verilen eğitimlerin doğru anlamlar kazanması için fiziki alanın iyileştirilerek öğrenci bütünlüğünün bozulmaması öngörülmektedir.

4.1.5 Seçmeli Seramik Ders Eğitiminin Öğretmen Adaylarının Mesleki

Donanımlarına Etkisi

Katılımcılara bu başlıkta “Resim-iş eğitimi lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin seçmeli seramik atölye dersini almalarının mesleklerine katkıları neler olacaktır?” Sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların görüşleri maddeler halinde sıralanmış bu maddelere değinme oranları yüzdeler halinde Tablo 5 de gösterilmiştir.

Tablo 5

Seçmeli Seramik Atölye Dersinin Resim-İş Öğretmenliği Mezunlarına Sağlayacağı Edinimlere İlişkin Görüşler

%	
28	1. El, Kol, Kas Gelişimine Katkısı.
14	2. Göz ve Beyin Koordinasyonunu Sağlamaya Katkısı.
57	3. Üç Boyutluluğu Kavrayabilmeye Katkısı.
43	4. Mesleki Alana Kazandırılan Donanım.
43	5. Farklı Teknikleri Öğrenmiş olma ve Uygulama İmkani.
14	6. Dikkat, Titizlik, Kontrol, Takip gibi Kazanımların Edinimi.

Katılımcılardan K1 seramik eğitiminin kas gelişimini, göz ve beyin koordinasyonunu sağlayacağından üç boyutluluğu kavrama açısından da öğretmen adaylarının mesleklerine katkı sağlayacağını ifade etmiştir;

“... oysa seramik kilinin yoğrumsal şekillendirilme süreci, okul öncesi ve temel eğitim çocuklarında el-kol-kas gelişimini, el göz beyin koordinasyonunu sağlamakla beraber beyin her iki lobunu tüm zekâ yetileriyle eş zamanlı işe koşmayı gerektirmektedir. Dolayısıyla vakıf

okulları ve kolejler, özellikle görsel sanatlar seramik eğitimini verebilecek öğretmen adaylarını aramaktadır. Seramik fırını olan okullar bu alanda yeterince donanımlı görsel sanatlar öğretmeni bulamadıklarını belirtmektedirler.” (K1)

Katılımcılardan K2 seramik eğitiminin meslek hayatına ilişkin dikkat, titizlik, kontrol gibi tutumları olumlu yönde etkileyeceğinden söz etmiştir;

“Mezuniyet sonrasında meslek hayatlarında veya oluşturacakları atölyelerinde, bu derste aldıkları bilgiler doğrultusunda öğrencilerine gösterebilecekleri farklı bir teknik olacaktır. Dersi almamış diğer öğretmenlerin yanında ayrıcalıklı olacak, öğrencilerinin derse katılımları daha fazla olacaktır.” (K2)

Katılımcılardan K3 farklı teknik ve uygulama alternatiflerinin seramik derslerinde geliştiğini ifade etmiştir;

“Farklı malzemeler ile çalışma becerilerini, 3 boyutlu düşünme yeteneklerini ve seramik yüzeyler üzerine uygulama alternatiflerini gelirmiş ve mesleki anlamda daha donanımlı olacaklardır.” (K3)

Katılımcılardan K4 bu dersi alan öğrencilerin, farklı malzeme ve materyalleri tanıyor ve kullanabiliyor olma hususunda fark yaratacaklarına değinmiştir;

“Milli eğitim müfredatında görsel sanatlar dersi kapsamında Resim-iş Öğretmenleri de çalışmakta. Bu anlamda ders kapsamında içerik, alan disiplinlerine dair malzeme, materyal bilgisi önemlidir. Milli eğitim müfredatında ‘Resim Dersi’ başlığı ile ilgili bir ders olmadığı için Görsel Sanatlar kapsamına giren farklı disiplinlere dair alan bilgisine sahip öğrenci donanımlı ve çözümleyici yaklaşımlar sergileyebilmekte öne çıkacaktır” (K4)

Katılımcılardan K5 dersin küçük kas gelişimi açısından da yararlı olduğunu ifade ederek, okul öncesi okullarda çalışma fırsatı yaratacağını söylemiştir;

“Atanacakları okullarda öğrencilere üç boyutlu bir sanat eğitimi verebilecekleri düşünülebilir. Okul öncesinde küçük kas gelişimi açısından faydalı olabilir.” (K5)

“Seramik yapım ve üretimini gibi takibi zorunlu bir çalışma sonucunda ortaya çıktığı için bilgi, ar-ge, dikkat, titizlik, kontrol, takip, muhasebe gibi yetenekleri de geliştirir. Öğrenci başka bir mesleği yapacak olsa dahi başarı için bu özellikler olmazsa olmazdır.” (K6)

“Kuşkusuz form inşa ve yüzeysel tasarımlar yaparken, seramik tekniğinin de diğer disiplinler gibi üç boyuta katkısı büyüktür.” (K7)

Uzman kişiler çoğunlukla SSA dersinin, üç boyutlu uygulama tekniklerinin kavranabilmesi ve öğretme becerilerinin kazandırılabilmesi açısından meslek hayatına önemli ölçüde katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmeyi temel amaç edinmiş, sanat eğitimi bölümlerinden mezun olan öğrencilerin, mesleki hayata başladıkları okullarda üç boyutlu tasarımlar için uygulama alternatifi olabilecek en önemli tekniklerin başında seramik eğitimi gelmektedir. Görüşler de belirtildiği gibi üç boyutlu uygulama alanları, çok yönlü düşünebilmeye ve yaratıcılığın gelişimine katkı sağlar. Üretken bireylerin yetiştirilmesi için oluşturulan eğitim ortamlarında yaratıcı düşünme olanaklarına yer verilmesinin eğitim koşullarının kalitesini de önemli ölçüde destekleyeceği söylenebilir. Bu durumda mevcut SSA ders programları Tablo 5 de yer alan mesleki kazanımlar için gerekli fakat yeterli değildir. Aslan ve Şener “Resim iş eğitimi bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının seramik eğitimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi” isimli makale çalışmalarında seramik eğitiminin el, kol, kas gelişimi, problem çözme becerisi, hayal gücünün genişlemesi gibi birçok edinimi karşıladığını ve üç boyutluluğun kavranması açısından gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır. Çalışmada seramik derslerinin mesleklerine sağlayacağı katkılar üzerine görüşleri alınan öğretmen adayları, derslerin üç boyutlu düşünme yetilerini geliştirdiğini ve bu kazanımın meslek hayatlarını olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir (Aslan & Şener, 2017). Alınan uzman görüşleri literatürü destekler niteliktedir. Allen’e (1978) göre üç boyutlu eğitim, bireyin yaratıcılık eğitimi için oldukça önemli bir yere sahiptir. 1070’li yıllardan bu yana üç boyutlu tasarım ve merkezinde yatan yaratıcılık kavramı sanat eğitiminin yapı taşlarından olmuştur. Farklı materyaller kullanılarak

oluşturulan üç boyutlu sanat eserleri bireylerde farklı düşünme ve karar verme yeteneğini geliştirmektedir. (Demir, 2009, s. 55).

Üç boyutlu tasarımların ve tasarım ilkelerinin öğretilmesi sürecinde kil ve seramik materyallerinin kullanılması öğrenciler için daha güdüleyici bir çalışma ortamı oluşturacaktır. Böylelikle görsel sanatlar alanında verilen üç boyutlu öğretim uygulamaları alternatif yöntem kazanacaktır.

4.1.6 Türkiye’de ki Resim-İş Eğitimi Programlarında Seçmeli Seramik Atölye

Ders Eğitiminin Önemi

Seçmeli seramik atölye dersinin Türkiye’deki eğitim durumunun konumunu saptamak amacıyla katılımcılara “Sizce Türkiye’deki resim-iş eğitimi programlarında seçmeli seramik atölye ders eğitiminin konumu nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Sorulan bu soruya bazı katılımcıların açıklamaları şu şekilde olmuştur:

“Dersi veren öğretim elemanının büyük efor harcaması sonucu öğretilabilir bir derstir. Pek çok seçmeli seramik dersi öğretim elemanı en baştan seçmeli seramik dersinin asla sergisinin açılmayacağını savunur. Çünkü atölye eğitimi bu nedenle en baştan malzemenin kullanım olanakları, plaka açılması, plakaların pekiştirilme süreci, şekillendirme, kurutma, biçimlendirme, dönüştürme, denge-form; hareket-form vb. Gibi süreçlerin teknik özellikleri ve görsel özellikleri eş zamanlı gerçekleşmek zorundadır. Bu nedenle atölye sorumlusu şekillendirilen tasarımların 950 derecelik sıcaklıktan sağlam çıkabilmeleri için her aşamada kontrollü sağlamak zorundadır. Fırın olmadığı için birçoğu Resim-iş Öğretmenliği programında seramik dersi verilememektedir.” (K1)

“Türkiye’de 1929 yılından Sanayi Nefise Mektebi (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi)

Bünyesinde açılan Dekoratif Sanatlar Bölümünün kurulmasıyla başlayan seramik eğitimi akademik anlamda ilk oluşumunu gerçekleştirmiştir. Resim-iş öğretmenliği müfredatında (sanırım 1993 yılından sonra uygulamaya son verildi) ikinci sınıftan sonra seçmeli Ana

Sanat dalı olarak öğrenci branşlaşıyordu. Bu durumda mezuniyet sonrası kişi, öğretmenlik bilgisinin yanında istediği dala ilgili de bilgi sahibi olarak farklı iş alanlarına yönelebilmekteydi. Şimdi sadece bir dönemle sınırlı seçmeli ders olarak eğitimini almaktadır.” (K2)

“Bu anlamda bir değerlendirmeye yetecek bir araştırmam olmadı” (K4)

“Bildiğim kadarıyla Resim-iş eğitimi programlarının birçoğunda seramik dersi mevcuttur, dolayısıyla yaygın ve etkili bir atölye dersi olduğunu düşünüyorum” (K3)

“Seçmeli ve saati az olduğundan dikkate alınmadığı olabiliyor.” (K5)

“Bu dersin amacı özümsememektir.” (K6)

“Eğitimci dostlarımla yaptığım görüşmelerde, Eğitim fakültelerinin büyük çoğunluğunda seramik eğitimi verilmediğini ya da bu alanda uzman kişiler tarafından verilmediğini duyuyorum. Bu da Türkiye’de verilen seramik eğitimi ile ilgili aşılması gereken en önemli problemlerden birisidir.” (K7)

Genel anlayışın Eğitim Fakülteleri’ndeki Resim-iş öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğrencilerin sanatçı değil, öğretmen olacağı yönünde olması seramik eğitiminin geri plana itilmesine neden olmaktadır. Seramik eğitiminin Resim-iş eğitimi programlarında verilmemesi, verilen üniversitelerde ise alanda uzman kişiler tarafından yürütülmemesi, sergisinin açılmaması ve ders saatlerinden kaynaklanan birçok olumsuz gelişme seramik eğitiminin çoğunlukla bir ana dal olarak görülmemesine yol açmaktadır. Ülkemiz Resim-iş eğitimi programlarında verilen SSA ders eğitiminin gerekliliğinin henüz yalnızca alanda uzman kişiler tarafından savunulduğu aşikârdır. Bu bağlamda ülkemizde seramik eğitiminin hak ettiği konumda olmadığı, genel eğitim ve özel eğitim sistemi içerisinde de mevcut sorun için bir destekleme yapılmadığı söylenebilir. Seçmeli seramik atölye dersleri planlanan eğitim sistemi içerisinde hak ettiği konumda değildir. Dersten beklenen kazanımlar, kullanılan malzeme, teknik ve olanaklar ile ders saatlerinin birbiriyle örtüşmediği görülmektedir. Seçmeli seramik atölye dersinin Türkiye’deki eğitim durumunun saptanması yönünde yapılan

araştırmalar, resim-iş eğitimi programlarında derse ilişkin yeterli alt yapının sağlanmadığı yönündedir. Ülkemizde seımeli seramik atölye derslerinin alan, malzeme, donanım gibi yetersizliklerden dolayı birçok üniversitede verilmemesi bölüm mezunlarında beklenen nitelikler açısından hayal kırıklığı yaratmaktadır. Resim-iş eğitimi programı mezunlarının Milli eğitime bağlı okullarda görsel sanatlar dersi kapsamında eğitim verecekleri düşünüldüğünde yaşanan bu problem ilköğretim kademelerine dahi yansımaktadır. Bu bağlamda bulgularanan görüşlerin literatürleri desteklediği görülmektedir. Kaçar'ın (2010) "İlköğretim Okullarına Yönelik Seramik Eğitimi Program nerisi" adlı yüksek lisans tezinde seramik eğitiminin çocukların sosyal ve psikolojik gelişimlerine, toplumsal uyumlarına olumlu katkılarda bulunduğu grlmştir. Bu durumla beraber yaratıcılıklarının, yeteneklerinin, ilgilerinin erken yaşlarda fark edilerek geliştirilmesine olanak sağlanmasıyla sanat eğitimi alanında önemli mesafeler alınması yönünde önemli bir rol oynadığı sonucuna varılmıştır. Ülkemizde bulunan resim-iş eğitimi programlarının tümünde verilecek etkili ve nitelikli seramik dersleri ile bireylerdeki sanata yatkınlık durumunu ilköğretim kademesinden itibaren gözlemek mümkün hale gelecektir.

4.1.7 Seımeli Seramik Atölye Dersinin İşlenişine Yönelik Sorunlar

Bu başlıkta katılımcılara "Seımeli seramik dersinin işlenişine yönelik sorun teşkil eden en önemli faktör nedir?" sorusu yöneltilmiştir. Uzman kişilerden alınan görüşler maddeler halinde Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Seçmeli Seramik Atölye Derslerinde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşler

%	
57	1. Ders Süresinin Yeterli Olmamasından kaynaklı.
14	2. Ders Saati ile Kullanılan Malzemenin Ters Orantılı Olması.
28	3. Kullanılan Malzeme Hakkında Yanlış ya da Eksik Bilgiden Kaynaklı.
28	4. Öğrencinin Derste edindiği Bilgi ve Hazzı Geç Fark Etmesinden kaynaklı.
14	5. Öğrencilerin Derse Karşı Gösterdiği Tutum ve Ön yargılar.
14	6. Öğrencilerin, Sağlık Sorunlarından Kaynaklı Sorunlar.
28	7. Derste Malzeme Temizliğinden Dolayı Çıkan Duraklamalar.
28	8. Atölye Koşulları.

Katılımcılardan K1 ders saati ile kullanılan malzemenin ters orantılı olmasının dersin işlenişine yönelik problem teşkil ettiğinden bahsetmiştir:

“Sorun teşkil eden en önemli faktör elbette ki ders süresi ve bu süreye zıt olan ders malzemesidir. Mevcut dört saatlik ders sürecinde öğrenci malzemeyi tasarlayacak boyutta tanıyamamaktadır. Öğrenci her aşamada verilen bilgiyi edinmeli, doğru kullanabilmelidir. Bu dersi ikinci sınıfta alan öğrenci, önceden seçmeli heykel dersi almışsa malzemeyi durmaksızın su spreyleyerek ıslatıyor. Heykel dersi almadıysa kâğıt kalem ilişkisi içinde üç boyutlu tasarımı yüzeysel, endüstriyel ya da dekoratif düşünüyor. Düşündüğü formu bir açıdan çizip, eskiz çizimlerinde üst-arka-yan-taban görünümünün nasıl olacağını çıkarsamakta güçlük yaşıyor. Tasarımlarını doğru ölçekli büyütme sorunu yaşıyor; görsel dengenin dışında fiziksel ve matematiksel dengeyi kavrama güçlüğüne atölyede 5-6 iş ortaya çıktıktan sonra çözümleyebiliyor; Bu zamana değin pek çok örnek gösterilmesine rağmen endüstri seramiğinin dışına çıkamıyor ki dönemin üçte ikisi bitiyor. Öğrenci dönem sonunda malzemedan keyif alıyor, malzemeyi yönlendirebiliyor ve seramik dersi yeniden başlasın istiyor.” (K1)

K2 ders süresinin derse duyulan ön yargının kırılması için yeterli olmadığını savunarak bu durumun en büyük problem sayıldığını ifade etmiştir:

“Dersi seçen öğrencinin daha önce bilgi sahibi olmadığı bir alan karşısında ilk haftalarda bocalaması ve istenilen özellikte çalışmaları çıkaramamaları öğrenci açısından hayal kırıklığı yaratmaktadır. Fakat bu durum ilerleyen haftalarda olumluya dönmekte, bununla kalmayıp bir dönem daha seramik derslerinin olması konusunda taleplerini dillendirmektedirler. Haftada 4 saat olması ve iki grup olması yapılan çalışmaların kaldırılması gereğini doğurmaktadır. Atölyenin bir sonraki grup için boşaltılması, temizlik vb. sorunlar olmaktadır. Sınıf disiplini sağlandığı takdirde bu düzen rutin olarak diğer haftalarda kendiliğinden çözümlenmektedir.” (K2)

Benzer problemlerden bahseden diğer görüşler:

“Kısıtlı zamanda komplike formlar yaratma çabası olabilir.” (K3)

“Dersi alan öğrenciler program kapsamında ana sanat dalları dışında seçmeli derse karşı ilgisiz olduklarını gözlemlemekteyim. Ana sanat dalı grafik olan bir öğrenci maalesef üç boyutlu çalışmalarda zorluk ve isteksizlik yaşamakta. İki boyutlu düşünme yeteneğini, seramik gibi üç boyutlu malzeme ile geliştirmesi söz konusu iken büyük bir direnç sergilemekte. Araştırma yönleri ve merak duygularının eksik olması dersin verimliliğini düşürmektedir. Resim –iş eğitimi öğrencileri seçmeli dersi ana sanat ile kıyaslandığında önemsizleştirmekte ve kendilerine büyük katkı sağlayacaklarını düşünmemektedirler.” (K4)

“Toz ve neme karşı aşırı hassasiyeti olan öğrenciler sağlık sorunları yaşıyor ya da bunu bahane edebiliyor. Bunun dışında çevresel faktör olarak atölyenin bodrumda olması veya malzeme temininin zor ve pahalı olması dersin işlenişinde duraklamalar yaratabiliyor.” (K5)

“Ders saatinde program ve içerik hedeflerinin sınırı ile atölye imkânsızlığı” (K6)

“Malzeme, ekipman ve teknik ihtiyaçların yetersizliği.” (K7)

Uzmanların büyük çoğunluğu dersin işlenişine yönelik en büyük sorunun ders saatinin yetersizliğinden kaynaklandığını ifade etmiştir. Tablo 6 incelendiğinde SSA dersinin işlenişine yönelik sorun teşkil eden diğer faktörlerin çözümü ders saatlerindeki iyileştirme neticesinde mümkün hale gelecektir. Öyle ki uygulamanın kısıtlı zaman dilimine indirildiği

bir disiplin alanında birçok problemin meydana gelmesi kaçınılmazdır. Eğitimcilerden bazıları, öğrencilerin seramik kimyasına yabancı olmaları nedeniyle, kil çalışmalarını heykel dersleri ya da resim ders teknikleri üzerinden ezbere yürüttüğünü belirtmektedir. Bu problem oluşumunun öğrencilerin motivasyonlarına ket vurduğu söylenebilir. Öğrenciler yeterli süre diliminde malzemeyi iyi tanımalı ve daha sonra diğer alanlarla ilişkilendirmelidir. Aksi takdirde tasarımlarını doğru ölçekli büyütme sorunu yaşayacak ve görsel dengenin dışına çıkacaklardır. Katılımcıların yaptığı açıklamalardan ortak bir genelleme yapıldığında ilgili ders saatinde yaşanan problemlerin öğrenciler de motivasyon kaybına neden olduğu söylenebilir. Seramik uygulamalarıyla hedeflenen edinimlerin karşılanması yeterli, sabırlı ve hassas çalışma planına bağlı olarak gerçekleşmektedir. Uzman görüşlerine göre Öğretmen adaylarının derse karşı tutum ve davranışları şekillenmeye başladığında ders dönemi ya sona ermekte ya da kalan süre bu farkındalığın telafisi için yetersiz kalmaktadır. Öğrencinin derse göstereceği ilginin fark edilerek kazanıma dönüştürebilmesi için ilgili dersin farklı dönemlerde de devam ettirilebilmesi sağlanmalıdır. Görsel sanatlar eğitiminde uygun mekân ve zamanın sağlanması, yönlendirme ve alan ile ilgili bilginin verilmesi bireylerin yaratıcı düşüncelerini ortaya koyabilme ve geliştirebilmesine imkân sağlayacaktır (Buyurgan, 2012, s.19).

4.1.8 Seramik Eğitiminin Sürekliliğine İlişkin Uzman Önerileri

Bu başlıkta katılımcılara “Konuyu aydınlatmak adına benim atladığım fakat sizin söylemek istedikleriniz var mı?” sorusu yöneltilmiştir. Konunun aydınlanması açısından önem arz eden görüşler şu şekilde olmuştur:

“Ressam ya da grafiker değil öğretmen yetiştirmek bilinciyle, atölye ders saatleri dersin malzemesinin gereksindiği uygulama teknik ve yöntemleri çerçevesinde düşünülmeli, ders saati bu kapsamda programlanmalıdır. Gerek temel eğitimde gerek ortaöğretim ve sonrasında Avrupa’da yapılan araştırmalar cerrahlık, mühendislik, mimarlık gibi meslek

gruplarında analiz-sentez ve üç boyutlu düşünme becerisinin gelişimi için üç boyutlu eğitimin olmazsa olmazlığını tanımlamıştır. Dolayısıyla mantıksal ve duygusal bütünlüğe ulaşmış bireyler ve öğretmenler yetiştirmek adına üç boyutlu seramik tasarımı herkes için olmazsa olmaz gereklidir... Uygarlık tarihine ışık tutan seramikler yalnız teknik ve biçim olarak değil görsel kültür edimiyle de görsel sanatlar öğretmeni için önemlidir. Geçmişten günümüze insanoğlunun üç boyutlu tasarımı düşünme becerisi yanında görsel kültür hâkimiyetini ve yaşam biçimini okumamızı da sağlamaktadır.” (K1)

“Sonuç olarak, diğer üniversitelerde de sorun olan fiziki olumsuzluklar çözümlendiğinde, ders saatlerinin artırılması veya iki dönem halinde konulması seramik eğitiminin eksik kalan uygulamaların gösterilmesine neden olacaktır. Buradan yola çıkarak üretim zenginliği ve disiplinler arası bilgi alışverişiyle mezun olan birey, sanat görüşüne ayrı bir boyut katacaktır.” (K2)

“Seramik çok kapsamlı ve gerek uygulama gerekse malzeme anlamında çok detaylı ve zengin bir alandır. Öğrencilerin seramik eser üretme konusunda becerilerinin artırılması için daha yoğun ve uzun süreli seramik atölyesi dersleri almaları, sanatsal ve mesleki becerilerini geliştirme, resim altyapılarını zenginleştirme anlamında uygun olacaktır.” (K3)

“Bu anketin öğrenciler üzerinde de gerçekleştirilmesi daha sağlıklı olabilir.” (K4)

“Ders sayısı çoğaltılarak dersin ve sanat dalının saygınlığı iade edilmelidir.” (K5)

“Genel olarak çok detaylı bir tasarım için sonuç alınabilecek yolların uygulamasını gösteren önemli ve köklü bir modeldir.” (K6)

“Seramik sanatının öğrenciler arasında tanıtımının yetersiz oluşu ve bu alan hakkında bilgi eksikliğinden kaynaklı sorunların çözümüne daha duyarlı olmakta fayda vardır.” (K7)

SSA eğitiminin öğrenciler arasında tanıtımı yeterli değildir. Dersin her üniversitede verilmiyor oluşu öğrencilerin kafasında “öyleyse gerekli değil mi?” gibi soruların oluşmasına yol açmaktadır. Oysaki seramik ve kil uygulamaları, yaratıcılığın ortaya çıkması ve başarı sağlanması sürecinde önemle gereklidir. Sanat eğitiminde öğrencilerin bilerek, isteyerek,

doğru ve yeterli ağırlıkta eğitilmesine uygun ortamlar, eğitimin kalitesini belirleyen temel etmenlerdir. Bu kıstaslar ile bir değerlendirme yapıldığında seramik eğitimine de diğer dersler gibi, her aığdan her turlu gereksinimi karşılayabilen imkânlar verilmelidir. Aksi takdirde uzman goruslerde yer alan ifadeyle dersin saygınlığının kaybedileceği duseunulmektedir. Seımeli seramik atolye derslerinde yaşanan problem durumlarının kaynağını ders saatine ilişkin yetersizliğin oluşturduğu goruslmektedir. Uzman gorusleri seramiğin, tarihi aığdan buyuk onem taşıdığı, ayrıca gorsel okuryazarlık, gorsel dil eğitimi aığısından gerekli olduğu, bu nedenle sanat eğitiminde mutlaka yeni bir duzen ve sistem ile değer kazanması gerektiği yonundedir. Mantıksal ve duygusal butunluğe ulaşmış bireyler ve oğretmenler yetiştirmek adına yapılacak tum duzenlemeler sanat eğitiminin yukselişinde etken olacaktır. “Nitelikli bir toplum, nitelikli eğitimciler aracılığıyla yetiştirilebilir. Oğretmenler insan kalitesi yuksek bir toplum oluşturmak iıcin birey yetiştirme sorumluluğunu almaktadır. Bu bağlamda yaşam boyu oğrenme becerilerini geliştirebilmeli, mesleki bilgilerini guncelleyebilmeli, gorsel dili, gorsel okuryazarlığı oğrenmeli, bilgiyi amacına uygun transfer edebilmeli, cok yonlu okuyabilen, cok yonlu duseunebilen, aydın sorumluluğunda olmalıdır (Yüksel, Gemalmayan, 2014).” Unutulmamalıdır ki eksiksiz ve etkili biıimde verilecek oğretim programı, iyi yetişmiş ve nitelikli sanat eğitimcilerinin yetişmesine zemin hazırlayacaktır (Ayaydın, 2009).

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar ve araştırmaya yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde araştırmada literatür ve bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar ve araştırmaya yönelik önerilere yer verilmiştir.

- Türkiye’de güzel sanatlar fakültelerine bağlı resim-iş eğitimi programlarının çoğunda seçmeli seramik atölye derslerine yer verilmediği görölmüştür.
- Güzel sanatlar fakültelerine bağlı resim-iş eğitimi programlarında analiz-sentez yetisi gelişmiş, üç boyutlu düşünebilme kabiliyeti oluşmuş, mantıksal ve duygusal bütünlüğe ulaşmış donanımlı öğretmen adaylarının yetiştirilebilmesi için üç boyutlu tasarım eğitiminin gerekliliği anlaşılmıştır. Bu bağlamda duygusal, uzamsal ve mantıksal zeka yetilerini eş zamanlı çalıştıran seramiğin üç boyutlu tasarıma yönelik etkili bir eğitim süreci olduğu açığa çıkarılmıştır
- Seçmeli seramik atölye derslerinin öğretmen adaylarının mesleklerinin temel gerekliliği olan görsel okuryazarlık düzeylerini önemli ölçüde geliştirdiği görölmüştür.

- Eğitim fakültelerinin Güzel sanatlar bölümüne bağlı resim-iş eğitimi programlarında verilen seçmeli seramik atölye ders saatlerinin amaçlanan edinimler doğrultusunda yetersiz olduğu anlaşılmıştır.
- İlgili ders saatinin yetersizliği öğretmen adaylarının birçok tekniği öğrenememelerine neden olmaktadır. Seçmeli seramik atölye derslerinde kısıtlı zamanda komplike formlar ortaya çıkarma çabası öğrencilerin hatalarını telafi edememelerine neden olmakta, Bu duruma bağlı olarak öğrencilerin motivasyon ve çalışma isteklerinin azaldığı görülmektedir.
- Oldukça geniş yelpaze ve uygulama alternatifine sahip olan seramiğin atölye ders saatinin yetersiz olması dersi veren uzman kişilerin dar kapsamlı bir uygulama alanı oluşturmalarına sebebiyet vermiştir. Problem teşkil eden bu durumun seçmeli seramik atölye derslerinin resim-iş eğitimi programlarında yetersizlik gösterdiği ve buna bağlı olarak seramik sanatının anlaşılmasına neden olduğu tespit edilmiştir.
- Üniversitelerin büyük çoğunluğunda Dersin verildiği atölyelerin fiziksel alanı dersi işlemek için yeterli değildir. Söz konusu problemin yaşandığı bazı okullarda atölye bütünlüğü bozulmakta ve ders iki ayrı grup halinde işlenmektedir. Ayrıca katılımcılar tarafından yapılan bazı açıklamalara göre atölyelerde malzeme ve ekipman eksikliği yaşandığı bu durumda dersin başarı düzeyini etkilediği sonucuna varılmaktadır.
- Türkiye'deki resim-iş eğitimi programlarının tümünde seramik atölye dersinin verilmediği göz önüne alınarak okullardaki mevcut görsel sanatlar öğretmenlerinin söz konusu alanda yeterince donanımlı olmadığı düşünülmektedir.
- Yapılan görüşmelerde Seçmeli seramik atölye dersinin işlenmesine yönelik karşılaşılan tüm problemlerin ders saatinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Dersin yalnızca bir dönem olarak verilmesi seramik derslerinin dikkate alınmamasında etkindir.

5.2 Öneriler

- Üç boyutlu düşünebilme ve görsel okuryazarlık edinimini sağlayan sanatsal çabaların doğru yönlendirilebilmesi açısından Resim-iş eğitimi programlarının tümünde seçmeli seramik atölye derslerinin yer alması önerilir.
- Seçmeli seramik atölye dersleri amaç ,içerik ve malzeme durumu bakımından ders saatlerinin arttırılması yönünde yeniden değerlendirmeye alınabilir.
- Derslerin verildiği mevcut atölyelerde şartlar iyileştirilerek havalandırma, tezgah, raf, malzeme gibi ihtiyaçlardan kaynaklanan eksiklikler giderilebilir.
- Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında sorun yaşamamaları adına dersin yalnızca uzman kişiler tarafından verilmesi sağlanabilir.
- Görev yapmakta olan görsel sanatlar öğretmenlerine seramik eğitiminin üç boyutlu öğretime ilişkin gerekliliği hizmet-içi programlar ile sunulabilir.
- Dersin yılsonu sergisi açılarak öğretmen adaylarının istek ve motivasyonları yükseltilebilir.

KAYNAKLAR

- Altundağ, M., Ural, M., Eratay, E., Aydoğan, Y. (2016). Yetersizliği olan ve olmayan okulöncesi çocuklara verilen seramik eğitimi ve uygulamaların değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 1-16.
- Arastaman, G., Fidan, T., Öztürk, İ., (2018). Nitel Araştırmalarda Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal bir inceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 15(1):37-75.
- Arcasoy ,A. (1983) . *Seramik teknolojisi*. Ankara: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.
- Aslan, S., Gökdemir, M.A. (2017). Resim-iş eğitimi bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının seramik eğitimi ile ilgili görüşleri. *Turkish Studies*, 12 (4), 1-22.
- Aslan, T., Şener, S.(2014). Sanat eğitimi sorunu olarak ülkemizde ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizlik sebepleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 593-605.
- Ayaydın, A. (2009). Güzel sanatlar eğitimi resim-iş öğretmenliği anabilim dallarının sorunları ve çözüm önerileri, M.Ü. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 30, 31-45.
- Aytaç, Ç (1981). *Sanat ve uygarlık*. Ankara: Bizim Büro.
- Bayazit, M., Işık, İ. (2012). Geçmişten günümüze çini sanatı ve Kütahya çiniciliği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 891-898.
- Bender, M.T.(2006). *Resim-iş eğitimi öğrencilerinde duygusal zekâ ve yaratıcılık*

- ilişkileri*. (Yayınlanmış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bulut, Ü. (2001). Resim-iş eğitimi öğretmenliği programlarında atölye çalışmalarının İşlevi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(13), 79-86.
- Buyurgan, S & Buyurgan,U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Buyurgan, S. (2007). Eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin aldıkları eğitim-öğretime yönelik görüş ve beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(4). 657-677.
- Büyüktürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz,Ş & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Çapar, M. (2008). İlköğretim ikinci kademe görsel sanatlar eğitimi dersinde üç boyutlu çalışmaların önemi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 114-124.
- Çevik, N.S. (2015). Avrupa seramik sanatında endüstrileşme süreci ve cumhuriyet sonrası Türk seramik sanatına yansımaları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 16, 77-95.
- Demir, C. (2009). *Görsel sanatlar dersinde sanat eleştirisi yönteminin üç boyutlu çalışmalarda öğrencilerin öğrenme süreçlerine etkisi (8. sınıflar örneği)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi üniversitesi, Ankara.
- Demirkale, O.C.(2015). *Görsel sanatlar dersinin yaratıcı düşünme becerilerine katkısının incelenmesi*, (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Dizdar, Terwiel, C. (2008). Türkiye’de seramik sanatının kurumsallaşması. *Seramik federasyonu dergisi*, 24, 118-123.
- Erbay, M.(2013). *Sanat Eğitimi Üzerine*. İstanbul: Beta.
- Erinç, M. S. (1995). *Eğitsel bir etken olarak güzel sanatlar eğitiminin geleceği*. Ankara: Mert.

- Erman, D.O. (2012). Türk seramik sanatının gelişimi: toprağın ateşle dansı, *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 1, 18-33.
- Fischer, E (2012). *Sanatın gerekliliği* (C. Çapan, Çev.). İstanbul: Sözcükler.
- Gül, Y.(2017). Türk ressamlarının seramik uygulamaları ve söyleşiler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(39), 555-575.
- Güleç, İ., Çelik, S., Demirhan B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 34-48.
- İstanbul Kültür Sanat Vakfı Kültür Politikaları Çalışmaları.(2014). *Türkiye’de sanat eğitimi (yeniden) düşünmek*. İstanbul: Ofset.
<http://cdn.iksv.org/media/content/files/TurkiyedeSanatEgitiminiYenidenDusunmek.pdf>
- Kacar, B.(2010). *İlköğretim okullarına yönelik seramik eğitimi program önerisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Kacar, V. (2018). İlköğretim okullarında sanat eğitimine bakış ve seramik eğitiminin gerekliliği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (74), 286-296.
- Kanat, S., Mutlu, H.S. (2017). Seramik eğitiminin tıp öğrencisine katkıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (51), 730-736.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Bilim.
- Karasar, N.(2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel.
- Kırıçoğlu, O.(2005).*Sanatta eğitim görmek öğrenmek yaratmak*. Ankara: Pegem.
- Kurtuluş, Y .(2001). *Köy enstitülerinde sanat eğitimi ve tonguç*. Ankara: Güldiken.
- Mercin, L., Alakuş, A.O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- Mutlu, H.S. (2007). Zamanın çarkında Anadolu’da seramik, *Anadolu Sanat*, 18, 71-75.

- Özbek, Y (1996). *Okumak, anlamak, yorumlamak*. İstanbul: Gündoğan.
- Özdağ, D.E. (2019). Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve seramik eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(63), 511-517.
- ÖZSOY, Vedat (2003). *Görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Ümit.
- Öztütüncü, S. (2016). Disiplinlerarası atölye dersleri üzerine bir değerlendirme. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9(19), 15-28.
- Salman, Çevik, N. (2015). Avrupa seramik sanatında endüstrileşme süreci ve cumhuriyet sonrası Türk seramik sanatına yansımaları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 16, 77-95.
- Salman, Çevik, N.(2018). Disiplinler arası etkileşimler kapsamında alternatif malzemeler ve seramik-baskı resim yakınlaşmaları üzerine bireysel uygulamalar. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 22, 111-133.
- San, İ (1985). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
- San, İ.(2004). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Sevim, S.S., Yıldırım, Ö. (2014). Çağdaş Türk seramik sanatında resimsel yaklaşım. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7(7), 61-64.
- Taçyıldız, E., & Sevim, S.(2008). İlköğretim okullarında sanat eğitimi ve seramik sanatı. *Anadolu Sanat*, 19, 165-170.
- Taşkesen, S., Taşkesen, o., Bakırhan, A., Tanoğlu, Ş. (2018). Görsel sanatlar öğretmenlerinin motivasyon düzeyleri ve motivasyonlarını etkileyen faktörler üzerine bir araştırma (Erzincan İli Örneği). *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 77-85.
- Turani, A.(1983). *Dünya sanat tarihi*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: görüşme, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(24). 543-559.
- Uludağ, K.(1997). Seramik sanatının kimlik sorunu. *Anadolu Sanat Dergisi*, 6(17), 142-153.

- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M., Özer, N.(2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 1-16.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yolcu, E., Yılmaz, M., Maccario,N., Ünalın, T.& Aykaç,V. (2010). *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Yüksel, Gemalmayan, R. (2014). Görsel sanatlar eğitiminde görsel okuryazarlık ve temel tasarım öğretimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 95-119.

EKLER

Ek.1 Görüşme Formu

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Eğitimi bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim “Resim-İş Eğitimi Lisans Programlarındaki Seçmeli Seramik Dersine Yönelik Uzman Görüşleri” konulu tez çalışmasında seçmeli seramik eğitimi veren öğretim üyelerinin görüşlerini değerlendirmek amacı ile araştırma yapmaktayım. Görüşleriniz araştırmanın sonuçları açısından önem taşımaktadır. Bu alanda niteliğin geliştirilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır. Araştırmada elde edilen veriler başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmaya sağlayacağınız katkı ve katılımınız için teşekkür ediyorum.

Nehir ÖZDEMİR

1. Resim-İş Eğitimi Programında seramik eğitiminin gerekliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Sizce seçmeli seramik atölye ders saati bu dersi işlemek için yeterli mi?
3. Seçmeli seramik atölye dersinde uygulamasını yaptıramadığınız teknikler var mı? Varsa bu sizce nasıl bir sorun teşkil ediyor?
4. Ders verdiğiniz atölyenin fiziksel alanı bu dersi işlemek için uygun mu?
5. Resim-İş eğitimi programında öğrenim gören öğrencilerin seçmeli seramik atölye dersini almalarının mesleklerine katkıları neler olacaktır?
6. Sizce Türkiye’de ki Resim-İş eğitimi programlarında seçmeli seramik atölye ders eğitiminin konumu nedir?
7. Seçmeli Seramik Atölye Ders işlenişine yönelik sorun teşkil eden en önemli faktör nedir?
8. Konuyu aydınlatmak adına, benim atladığım fakat sizin söylemek istedikleriniz var mı?

GAZİ GELECEKTİR...